

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протівми

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

23 (660), 7—13 червня 2012

Фото Миколи Цимбалюка

**НОВІТНІ ВАЛУЄВИ,
НАЧУВАЙТЕСЬ!**

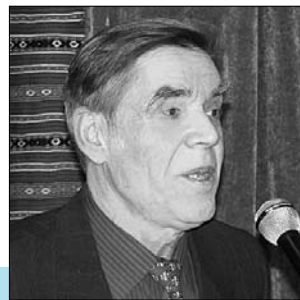
2-5

**ПОЕТИЧНА АНТОЛОГІЯ
“СТРІЛА”**

8-9

**ВОЛОДАР ЗОЛОТОЇ
НАСІНИНИ**

10

ЄВРО—2012

12-13

КНЯГИНЯ Й БАРБІ

15

Не даймо сплюндрувати наші душі!

Звернення Центрального правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка до українських громадян

Всупереч Конституції України 5 червня 2012 року 234 народні депутати в першому читанні ухвалили законопроект Колесніченка—Ківалова, зрадивши національні інтереси України, зламавши присягу народного депутата і зневаживши Основний Закон держави, яку вони представляють у парламенті. Відверте лобювання мови сусідньої держави, яка була і є мовою імперської окупації, суттєво обмежує функції державної мови, руйнує національні цінності, національну культуру, національний інформаційний простір. Партія регіонів і її сателіти легалізували своє зневажливе ставлення до всього українського і продемонстрували злочинний намір поділити нашу державу на російську й українську території, що неминує призведе до створення двох різних політичних і адміністративних зон, зруйнує українську державність.

Новітні валуєви поклали початок мовним конфліктам на вікових українських землях. Але хай знають русифікатори всіх політичних мастей, що вони — поза законом! І якщо Президент, а не резидент пра-

вить нашою країною, якщо він справді гарантує її цілісність і святість Основного Закону — хай припинить ту вакханалію, яка чиниться у Верховній Раді. Постійне розгойдування суспільства, обтяженого серйозними економічними й соціальними негараздами, викличе бурю, поверне Україну в міжнародну ізоляцію. Лукаве московіфство регіоналів прикривається начебто інтересами національних меншин, але одразу робить їх глухими й сліпими, коли йдеться про те, що Російська Федерація не ратифікувала Європейську хартію мов, що в усіх автономіях, краях і областях цієї держави панує єдина російська мова!

Громадяни України! Стіймо за свої права, використовуючи різноманітні методи протесту! Звертаймося до Ради Європи із застереженнями, що Україна перетворюється в зону загальноєвропейської нестабільності: посилання на Європейську хартію мов, яка покликана захищати загрожені мови меншин, є насправді маскуванням денационалізації і нищення мови автохтонного українського народу. Не дозволяймо ув'язнити нашу українську мову, яка сьогодні є найбільшою опозицією правлячому режимові! Не біймося — з нами наші славні діди і прадіди, з нами — національні герої, наші пророки Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Будьмо разом, не даймо сплюндрувати нашу душу— українську мову!

Центральне правління ВУТ “Просвіта”
імені Тараса Шевченка

Звернення секретаріату Національної спілки письменників України до українського народу

Дорогі співвітчизники!

Україна в небезпеці. Антиконтитуційна більшість у Верховній Раді зробила перший крок до громадянської війни. 234 кнопкодави в парламенті узурпували право мільйонів українців вирішувати за них долю нашої незалежності. У першому читанні проголосовано законопроект Ківалова—Колесніченка, спрямований не тільки проти закріпленої Основним Законом державної мови, а й на загострення політичної ситуації в Україні, що може спричинити розкол країни за мовним принципом і поставити під загрозу саме існування незалежної України.

Втрата державної мови — це початок втрати території, єдності нації. Від кожного з нас сьогодні залежить, чи зможемо ми зупинити злочинні наміри україноненависників і захистити найбільше завоювання всіх поколінь українців — право на власну державу, свободу, рідну мову.

Закликаємо вас, дорогі співвітчизники, виявити громадянську мужність, стати в обороні Конституції України. Захистимо мову — захистимо Україну!

Секретаріат НСПУ

З нами — Бог і Україна!

Іван ЮЩУК,
професор, заслужений діяч
науки і техніки України

То українська мова державна чи недержавна?

Верховна Рада у першому читанні ухвалила законопроект про засади державної мовної політики, ініціатори якого народні депутати від Партії регіонів Вадим Колесніченко і Сергій Ківалов. За це проголосували 234 із 248 народних депутатів, зареєстрованих у сесійній залі.

ченні має саме таке тлумачення: “Який є однаковим з чим-небудь”. А що означає в законопроекті “є виправданим”? Чи не те, що мета виправдовує засоби?

У частині другій ст. 7 законопроекту 18 мов віднесено до “регіональних мов або мов меншин”, які повинні замінювати державну. Усі мови як рівноправні подано за алфавітом, тільки чомусь російська, мабуть, як найрівноправніша, опинилась у списку першою. Сюди ж занесено й так звану русинську мову, що, власне, являє собою групу різних закарпатських говірок української мови і навіть не кодифікована. І в частині третій цієї ж статті виписано права цих мов: “До кожної мови, визначеної у частині другої цієї статті, застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин, що передбачені у цьому Законі, за умови якщо кількість осіб, — носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, складає 10 відсотків і більше чисельності її населення”. І далі ще краше: “За рішенням місцевої ради в окремих випадках, з урахуванням конкретної ситуації такі заходи можуть застосовуватися до мови, регіональна мовна група якої складає менше 10 відсотків населення відповід-

ної території”. І на завершення цього в частині шостій проголошується вимога: “Регіональна мова або мова меншини (мови), що відповідає умовам частини третьої цієї статті, використовуються в відповідній території України в роботі місцевих органів державної влади, органів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, застосовується і вивчається в державних і комунальних навчальних закладах, а також використовуються в інших сферах суспільного життя в межах і порядку, що визначається цим Законом” (усі особливості оригіналу збережено). Про державну українську мову тут уже й згадки нема.

А ще 16 липня 1990 року, коли Україна не була навіть незалежною, Верховна Рада Української РСР в “Декларації про державний суверенітет України” недвозначно визначила завдання: “Українська РСР забезпечує національно-культурне відродження українського народу, його історичної свідомості і традицій, національно-етнографічних особливостей, функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя”. Про яке відродження зараз може йти мова? Зараз ідеться лише про пограбування України в усіх відношеннях. А після ухвалення за-

конопроекту Ківалова—Колесніченка й поготів.

У Конституції України означення *державний*, крім вислову *державна мова*, вживається ще й у словосполученнях *державний прапор, державний герб, державний гімн*. Ці поняття тісно взаємопов’язані між собою, бо, як зазначено в згаданому рішенні Конституційного Суду, “поняття державної мови є складовою більш широкого за змістом поняття державних символів”. Якщо й у цих випадках піти за Ківаловим—Колесніченком, то можна буде в українських державних установах використовувати прапор сусідньої держави (таке ми вже бачили), замість тризуба виставляти двоголового орла чи орла з хрестом у дзьобі, а замість “Ще не вмерла...” на державних урочистостях співати “Слафся, атечество...”. Бо так захочуть 10 відсотків і таке рішення ухвалить місцева рада. А прецедент для цього створюють Ківалов і Колесніченко. До речі, в Конституції України є ще й поняття *державний кордон*. І його можна трактувати за Ківаловим—Колесніченком? Але в Кримінальному кодексі є поняття *державна зрада*.

Це невігластво чи зумисний підкоп під Конституцію України? Україна — унітарна держава, як за-

писано в Конституції, чи не держава, а збиранина різних племен?

Що законопроект Ківалова—Колесніченка спрямований на знищення української мови, а отже, й української державності, яскраво свідчить стаття 20 “Мова освіти”, частина шоста: “Мова навчання у приватних навчальних закладах усіх освітніх рівнів визначається засновниками (власниками) цих закладів”. Ще О. Грибоєдов запитував: “А судьи кто?” І частина восьма: “У державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням регіональними мовами вивчення предметів ведеться регіональними мовами (за винятком української мови та літератури, вивчення яких ведеться українською мовою)”. Це, по-перше, грубе порушення і тої ж Європейської хартії (листопад 1992), на яку нібито моляться ківалови, і Гаазьких рекомендацій щодо прав національних меншин на освіту (жовтень 1996); по-друге, таким чином років через десять-п’ятнадцять (а може, й раніше) українська мова виявиться “без надобності”. Тонко сплановано!

Не можу обминати й фальшивих термінів у законопроекті Ківалова—Колесніченка. Ні в лінгвістиці, ні в соціолінгвістиці, ні в міжнародних правових документах немає таких понять, як “мовна група”, “мовна меншина”, “регіональна мовна група”, є поняття “мова національної меншини”, “особи, які належать до національних меншин”. Та й назву Європейської хартії не перекладено по суті, а скальковано іноземною мовою. Українською мовою вона мала б звучати: *Європейська хартія місцевих або малопоширених мов*. Звичайно, російську сюди зарахувати було б ніяк.

Стартувала всеукраїнська кампанія «Помста за розкол країни»

Громадські активісти розпочали кампанію зі зниження рейтингу тих політичних сил і народних депутатів, які виступають на підтримку розкольніцького законопроекту Колесніченка—Ківалова “Про засади державної мовної політики”.

Кампанія стартувала 31 травня 2012 р. у місті Антрацит Луганської області. Саме по цьому округу має намір знову потрапити до Верховної Ради Олександр Єфремов, заступник голови фракції “Партії регіонів”.

За один день у місті активісти розповсюдили 10 тисяч листівок російською мовою із закликом не голосувати за Партію регіонів та О. Єфремова. У листівках зазначили провали правлячої партії в економічній та соціальній сферах.

“Результат експерименту перевершив наші очікування. Майже всі мешканці забутого владою міста сприймають таку акцію з чималим ентузіазмом і різко негативно висловлюються проти “Партії регіонів” та її очільників. Люди залишили нам свої контакти і висловлювали готовність продовжувати кампанію на місці, тримаючи контакт із Києвом. Також у кампанії зголосились брати участь підприємці Луганщини”, — зазначила Ольга Сало, одна з учасниць акції.

Зараз громадськість готує акцію проти розкольніцького закону про мови 5 червня під Верховною Радою у Києві. Саме в цей день законопроект № 9073 винесено на розгляд депутатів. Після голосування за закон активісти планують продовжити поїздки центральними та східними областями України, де балотуватимуться депутати, які проголосують “За” не тільки з “Партії регіонів”, а й фракції Литвина і так звані “тушки”. Кошти на листівки та поїздки збирають на громадських акціях і в соціальних мережах.

«Є боротьба за волю України...»

Цьогорічна межа весни і літа на Луганщині ознаменувалася не лише погодними катаклізмами. Наближаються до свого апогею пристрасті суспільно-політичного життя. І чи не найзапекліше протистояння між антиукраїнською владою та патріотичною громадськістю краю точиться на мовному фронті. Правляча Партія регіонів, намагаючись зберегти бодай крихти свого колишнього авторитету в очах деяких наших земляків і при цьому не маючи навіть наміру проводити державницьку політику в інтересах народу, міцно осідлала свого улюбленого горбоконика, вкотре витягнувши на поверхню давно поховану й пропахлу нафталіном ідею двомовності.

“Регіоналі” та їхні сателіти вже не раз у той чи інший спосіб намагалися запровадити в Україні другу державну мову — звісно ж, російську. Проте цього разу вони налаштовані рішуче: зрозумівши, що прямим текстом узаконити двомовність їм не вдасться (для цього в них немає конституційної більшості), вони склали законопроект, який формально ніби й залишає українську державною, але фактично мало не в кожній області вводиться “своя”, так звана “регіональна”, мова.

Як завжди, не пасе задніх у справі просування двомовності “вірна революційним, бойовим і трудовим традиціям”, “біло-синьо-червона” Луганщина. Саме тут останнім часом шаленіє проваджена активістами Партії регіонів пропагандистська кампанія, покликана створити ілюзію “всенародної підтримки” цієї нав’язливої “ідеї-фікс”. Причому, “регіоналі” не

обмежуються проведенням агітації на вулицях і площах, вони активно залучають до своєї брудної гри працівників бюджетної сфери, більшість яких у нашому краї, на превеликий жаль, не звикла виявляти чіткої громадянської позиції, а натомість чинить так, як це було б до вподоби начальству. Пропонуючи поставити підпис “за російську мову”, їм обіцяють підвищену пенсію та інші пільги. Зокрема така практика звична в багатьох луганських загальноосвітніх школах.

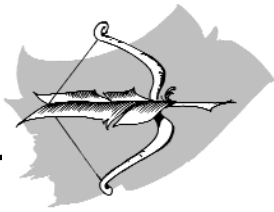
Ще одне віяння сьогодення — мобілізація “регіональними” керманічами своїх прихильників, яких “рідна” партія збирала на 5 червня для поїздки в Київ під стіни Верховної Ради. Як стало відомо з поінформованого джерела, кожному з них за участь у “російськомовному” стоянні обіцяли двісті гривень. Такі фінансові вливання яскраво свідчать, що мовне питання в Україні насправді штучно надумане, а для пересічних мешканців воно взагалі на периферії інтересів. На це вказує і той факт, що луганців агітують за російську мову здебільшого російські громадяни, що працюють, за їхнім поясненням, “у штабі Єфремова”. Отже, маємо справу з порушенням українського законодавства, оскільки до участі в партійній діяльності залучають громадян іноземних держав.

Кому потрібна ця вакханалія з другою мовою? Луганські можновладці вихваляються (хоч де тут привід для хвальби?) тим, що в області мешкають представники більш ніж 120 національностей. Але хіба можна всерйоз вважа-

ти, що “регіональну” мову задумано для татар чи греків Приазов’я? Ні, бо кожному зрозуміло, що законопроект Колесніченка—Ківалова винесено на розгляд в інтересах лише однієї національної меншини, представники якої обіймають найвищі посади в нашій області й репрезентують її у Верховній Раді. Виникає запитання: чому меншість має диктувати свої умови більшості, яку складає титульна нація? І чому в Українській державі не створено міністерства чи департаменту з питань національної політики, які мали б стояти на сторожі прав таких етнічних меншин, як гагаузи, греки, караїми тощо, й водночас захищати державотворчу українську націю.

Настають вирішальні дні боротьби за українську ідентичність, коли необхідна тісна взаємодія патріотичних політичних сил і широкої громадськості. На порядку денному — доля української мови як атрибута державотворчого етносу. Адже давно відомо: чия мова — того й влада. І нової поразки наші нащадки нам уже не пробачать. Бо нікому буде пробачати. Бо українці, роз’їхавшись по світах і асимілювавшись “на нашій — не своїй землі”, поступово стануть росіянами, поляками, турками — ким завгодно, тільки не українцями. Тому сьогоднішні події, як наголошує Ліна Костенко, “боротьба за волю України. Все інше — то велике мискоборство”.

Прес-центр Луганського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта”
імені Тараса Шевченка

Вони розділили, але не засліпили нас

Партія влади вкупі з комуністами вкотре розкрояли український народ навпіл, по-живому. Вони не забули: “розділяй і владарюй”. За всієї своєї обмеженості пам’ятають девіз деспотів: розділяй — і ти будеш при владі, станеш багатим; розділяй — і ти обманюватимеш людей, засліпиш лукавством і брехнею їхній розум; розділяй — і ти насмієшся над справедливістю і навіть найвищим законом у країні — Конституцією.

Цього разу вони різнули по одній із основ української державності — українській мові, об’єднуючій і консолідуючій сили суспільства і країни. Одним підступно-зрадницьким ударом відволікаючи увагу громадян від нагальних соціально-економічних проблем і провалу власної внутрішньої політики напередодні виборів. Другим — виконуючи провокаційні настанови відповідних служб неоімперської Москви, що є частиною масштабнішої стратегії нищення України як незалежної держави й українців як нації.

Микола ЦИМБАЛЮК
Фото автора

Цей розтин наочно можна було побачити в Києві на вулиці Михайла Грушевського — від Європейської площі до Арсенальної. З боку першої, до трибуни опозиційних сил неподалік Верховної Ради, весь простір вкрився національними синьо-жовтими стягами впереміш із численними партійними знаменами партій “Батьківщина”, “Фронт змін”, “Свобода”, “Удар”, УНП, Конгресу українських націоналістів, “Собор” тощо. З другого боку, від Арсе-

нальної, рідкі шеренги мускулих пацанів і недорого оплачених статистів із тих неперебірливих пенсіонерів під біло-голубими прапорами Партії регіонів. “Демаркаційний” кордон утворили захисники й опора влади (не народу) — загони ЗМOP-івців у шоломах, бронжилетах і з повною бойовою викладкою. А в Маріїнському парку і прибудинкових дворах, чекаючи команди “вишого” — батальйони молодих міліціонерів, що з цікавістю слухали і розглядали учасників акції протесту проти законопроекту про фактичне надання російській мові статусу другої державної.

Один за одним слово на трибуні брали широко- і маловідомі громадсько-політичні, культурні й освітні діячі, письменники, артисти, журналісти, представники молодіжних протестних рухів. Емоції протестантів “зашкалювали”. Особливо після повідомлення народного депутата Олександра Турчинова, що на п’ятій (!) хвилині від початку пленарного засідання напівпорожній депутатський зал проголосував картками регіоналів і комуністів укупі з кількома литвинцями 234 голосами “за” ухвалення провокаційного закону у першому читанні. Виступ лідера партії “Удар” Віталія Кличка про хитрість і лукавство нинішньої влади, яка замість підвищення

життєвих стандартів українців і євроінтеграції нашої держави сіє розбрат і ворожнечу, нехтуючи навіть Конституцією, де статус і недоторканість української мови як єдиної державної захищені законом, однаково схвально зустріли розділені міліцейським кордоном. Кличко закликав активно готуватися до наступних виборів і довести, що ми — народ, а не раби. Коли Турчинов поставив на голосування питання недовіри Верховній Раді, Уряду і Януковичу як президенту, багатотисячний мітинг учасників від Хрещатика до Печерська скандував “Геть!”. Це кричав не Київ, це волала вся Україна: від Донбасу до Карпат, від Прип’яті до Чорного моря.

Незважаючи на заклики до міліції не застосовувати силу проти народу, “беркутівці” все-таки не втрималися і використали сльозогінний газ. За якусь годину речник МВС заявив, що, мовляв, працівники міліції під час зіткнень із мітингувальниками під стінами ВР його не застосовували. Але навіть для тих, хто не стояв у той день пліч-о-пліч серед представників опозиційних сил, повірити в “чесність” наших правоохоронних органів неймовірно важко. Так само, як повірити, що один із силовиків президента за два роки чесною працею заробив кілька мільярдів доларів, а члени Кабміну Азарова — стали удвічі багатшими за уряд Великобританії. Тож гас-

ло вулиць і майданів “Банду геть!” котилося від Верховної Ради до Кабміну, від Банкової до околиць країни.

Кажу так, бо того дня аналогічні акції протесту пройшли по багатьох регіонах країни: в Донецьку, Львові, Кіровограді, Харкові тощо. Але це тільки початок. Лідер партії “Фронт змін” Арсеній Яценюк на мітингу біля Верховної Ради оголосив про початок безстрокової акції протесту проти антиконституційного законопроекту № 9073 “Про засади державної мовної політики”. Кукловоди і їхні маріонетки — вороги українського народу й української державності ухвалили закон у першому читанні. Народ в особі опозиції перший бій програв. “Для того, — зазначив Яценюк, — щоб не були знищені українська мова і держава, ми зобов’язані розпочати постійну акцію протесту”...

У цей день у Києві, під стінами Верховної Ради, вони, що прикриваються біло-голубими і червоними полотнищами, наобіцявши “краще життя уже сьогодні”, розкрояли, розділили український народ навпіл. Але нікому, навіть нинішній, безмежно жорстокій і цинічній владі не вдалося розітнути на дві частини душу народу, кожного з українців, чий предки століттями виборювали свою незалежність і право бути громадянами власної Української держави.

ЗАЯВА

УКРАЇНСЬКОЇ ВСЕСВІТНЬОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ З ПРИВОДУ УХВАЛЕННЯ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО МОВИ В ПЕРШОМУ ЧИТАННІ

Українська Всесвітня Координаційна Рада висловлює рішучий протест проти ухваленого Верховною Радою України 5 червня 2012 р. Закону про мови в першому читанні. УВКР заявляє, що ухвалення цього Закону зводять українців до становища національної меншини в Україні, оскільки:

1. Фактично надає статус державної російській мові й вивисає позиції російськомовних громадян в Україні;

2. Орієнтована на Росію влада поспішає повернути практику минулого — асиміляцію українців із тим, щоб зробити процес денационалізації народу незворотним;

3. Європейська хартія регіональних мов, якою прикриваються автори законопроекту, покликана захистити зникаючі мови,

до яких аж ніяк не належить російська мова в Україні, яка й так має чисельні переваги;

4. Закон дозволить проросійській владі маніпулювати справжніми цифрами україномовності з одного боку, і посилить позиції роботодавців, які вимагатимуть від працівників заяв про надання переваг російській мові, з іншого;

5. Українці не зможуть навчати своїх дітей українською мовою повною мірою, оскільки обов’язкове опитування учнів, їхніх батьків і студентів щодо мови, якою вони хотіли б навчатися, перетворить освіту на поле нескінченних мовних воєн, де політики всіх напрямків знаходять вдячний ґрунт для виголошення найрадикальніших гасел.

6. Українці втраять навіть ті нечисленні на сьогодні електронні ЗМІ, кінопрокат, рекламу й інші

сфери суспільного життя, в яких українська мова ще застосовується.

Українська Всесвітня Координаційна Рада заявляє, що ухвалення цього Закону суперечить Конституції України.

Українська Всесвітня Координаційна Рада уповноважена донести до відома громадськості, що в усіх країнах поселення українців перед посольствами України відбулися або відбуваються акції протесту проти насильницької русифікації в Україні.

Українська Всесвітня Координаційна Рада засуджує дії влади, яка вжила брутальних силових методів боротьби з інакомислячими і розіграла акцію на захист української мови в Києві 5 червня 2012 року.

Українська Всесвітня Координаційна Рада підтримує всіх, хто бореться за повернення українцям конституційного права вважати українську мову єдиною державною мовою. Ми закликаємо громадян України захистити своє конституційне право на використання рідної мови в усіх сферах суспільного життя.

Михайло РАТУШНИЙ,
Голова Української Всесвітньої
Координаційної Ради

У Запоріжжі міліція заарештувала організаторів акції на захист української мови

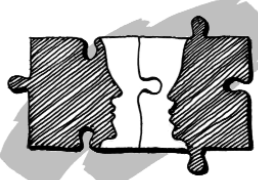
У Запоріжжі міліція заарештувала організаторів акції протесту на захист української мови і склала на них адміністративні протоколи. Мітинг розпочався близько 12 години 5 червня біля будівлі Запорізької обласної ради. З державними прапорами та плакатами на акцію прийшло близько тридцяти громадян. Члени запорізької обласної “Просвіти” намагалися роздавати листівки і встановити намет, та їм завадили міліціонери, повідомивши, що мітинг незаконний. Правоохоронці посилюються на слова чиновника з міської ради про те, що ніхто не повідомляв органи місцевого самоврядування про проведення акції. Організатори акції показали міліції та журналістам документи, які підтверджують санкціонованість акції. Дозвіл підписав начальник управління внутрішньої політики

Запорізької міської ради Євген Сокульський. Його заступник, який разом із міліціонерами прийшов на мітинг, повідомив, що Євген Сокульський у відпустці, а він особисто нікому дозволів не давав.

Пікетувальники кажуть, що начальник управління внутрішньої політики підписав документи особисто 5 червня зранку.

Міліціонери не шукали винних, а попросили завершити акцію. Керівника Запорізького обласного відділення товариства “Просвіта” Олега Ткаченка заборили до райвідділу міліції, а на лідера громадської організації “Небо” Ігоря Артюшенка на місці склали адміністративний протокол про порушення правил проведення масових акцій.

За інформацією
радіо “Свобода”

Олег ГРИНІВ,
доктор філософських наук, професор,
м. Львів

Байдужі — «шоста колона» неовалуєвців

Польський професор запитує свого колегу з України: “Чому ви, українці, такі немічні? Чому дозволяєте україножерам збиткуватися над собою?” Не дорікає, а уболіває: все-таки польська еліта зробила висновки з власної історії, розуміє, що без вільної України вільна Польща не зможе існувати. Вікова ворожнеча між сусідами відходить у минуле. Кому вона на користь? Хіба не зрозуміло? Від чвар між українцями і поляками виграла третя держава, яка покорила й розшматувала спочатку Україну, а потім Польщу.

Інакше кажучи, польська еліта одужує від мініімперіалізму, що неодмінно пов’язаний із чванливими претензіями на українські землі. Сподіваюся, що з часом такого висновку дійде національна еліта в сусідній північно-східній державі, а Україна заживе з Росією як національною демократичною державою на таких засадах, як, наприклад, Канада зі США. Але нинішня Москва своїх імперіалістичних планів не полишила. Здоровий глузд запитав би: навіщо це, коли власний народ живе у злиднях? Чи не варто подумати про нинішнє покоління? Російський історик Сергій Соловйов, що по материнській лінії походить із роду нашого мудреця Григорія Сковороди, звернув увагу на парадокс: коли в Європі феодалізм доживав останні роки, в Росії ще більше посилювали феодальну залежність селян у найзвіроднілішій формі кріпацтва. Це було результатом манії величності імперського керівництва до загарбань чужих земель, що вимагала численної армії, яку треба було годувати, одягати, озброювати. Отак далекі від політики кріпаки ставали заручниками божевільних ідей державних керманічів.

Подібна ситуація в сусідній державі нині. Кадебістське керівництво перетворює власний народ на заручника імперських планів. Кремлівські зверхники зі шкіри лізуть, щоб спростувати досвід історії, який підтверджує: **ЩЕ ЖОДНА ІМПЕРІЯ НЕ ВІДНОВИЛАСЯ!** Висновок підтвердила світова історія, починаючи від часів Олександра Македонського. Європейські держави втратили свої колонії в XX столітті. Зрештою, Російська імперія вже двічі (1917 і 1991 рр.) розпалася за сімдесять чотирьох років. Навіщо склеювати розбитий горщик? Та тут гору бере не глузд, а хворобливі амбіції.

Чого тільки не випробували кремлівські голови та їхня антиукраїнська креатура з “п’ятої колонії” в нашій державі за останні двадцять років! І все летіло шкереберть із печерських пагорбів! Співдружність Незалежних Держав довела неефективність і не перетворилася в московський зашморг для України! В інші неімперські структури з домінуванням Москви наша держава воліє не входити! Хіба вигідно донецьким олігархам залежати від волі й ласки кадебістського чиновництва, коли вони мають необмежені можливості грабувати український народ під його національним прапором?

Кримінальні кровопивці добре знають, що їхній злочинний діяльності прийде край тоді, коли український народ усвідомить себе національною спільнотою з національними інтересами! Такий народ не допустить, щоб до парламенту обирали його ворогів, українофобів, щоб уряд складався з українофобів, щоб у конфесійних структурах панували українофоби! Не допустить — і квит! Отож вороги незалежної Української держави випробовують різні експерименти. Мета проста: не допустити національного самоусвідомлення населення нашої держави, прищепити йому бацили байдужості. Визискувачі нагадують тарганів: вони бояться світла. Найлегше визискувати темних людей! А темнота веде до байдужості! Байдужість — соломинка для потопельників з табору неовалуєвців! Байдужі — підпомогачі “шостої колонії”! Щоб така колона збільшувалася чисельно, треба нав’язати

українцям нехиті до всього національного, утримувати в “межовій ситуації”, як відомо з філософії західноєвропейського екзистенціалізму, цебто на межі життя і смерті. У стані такої крайньої скрути знедолена людина думає тільки про виживання, власне кажучи, вона втрачає людські якості, бо турбується лише про біологічні потреби.

Прошу пробачення в тих колег, які так зневажливо ставляться до населення нашої держави, таврують його як бидло. Гадаю інакше. Чи маємо право картати сліпця, який не бачить, що перед ним прірва? Визнаймо, панове інтелігенти, також власну провину за те, що байдужість уразила національний організм.

Звинувачувати наше населення в тому, що воно ще не стало повноцінною нацією, не маємо права! Насамперед зважмо, що саме це населення, яке упродовж століть виховувало дітей як майбутню націю, своїм плугом окультурювало “Дике поле”, зберігало рідну мову, яку відшліфували національні лицарі на Хортиці, передавало поколінням рідну пісню і — найголовніше! — через віки неволі 1991 року на першогрудневому Всенародному референдумі виявило бажання жити в незалежній національній державі України! Коли компрадорська бандоолігархія брала за горло українця, він вийшов на Майдан. Вийшов і переміг! На жаль, провідництво зневажило народ — розпочало гризню, бо не могло поділити прибуткові місця біля державного корита. У цивілізованих країнах завше на перше місце ставлять не групові (партійні) інтереси, а інтереси нації. Запитаємо поляка, хто він такий, почуємо горду відповідь: “Я — поляк!” Чи не такими були українці зразу після Помаранчевої революції?

Скажу без жодного лукавства: “Ми маємо чим пишатися!”. Наше слово “Майдан” увійшло в усі мови цивілізованих народів, як символ звияжної безкровної революції. Українці започаткували новий тип революції — революції мирної, ненасильницької, революції Духа! Прихід такої революції передбачив наш великий творець “Собору” Олесь Гончар у своїх “Щоденниках”. Помаранчевий колір змінив колір червоний, колір соціальних революцій! Нашого Президента зустрічали європейські парламентарі з шаликами помаранчевого кольору. Настала нова ера в історії України — **помаранчева ера!**

Хай зубоскали хихочуть, а факт залишається фактом! Помаранчеву революцію виграв народ, а претенденти на провідників оганьбили чисті пориви нації! Саме через них наш виборець знову почав байдужіти до політики, відчужуватися від держави. Реванш українофобських груп? Так! Вони зуміли перегрупуватися, скористатися недолугістю хворобливих і навіть пихатих політиканів, які стояли на сцені у дні Помаранчевої революції. Вони прагнули

Зіткнення в парламенті навколо питання про засади мовної політики в нашій державі — свідчення аморальності доморощених політиканів і деградації самого суспільства, яке не пододало хиб, успішних від тоталітарного режиму. На що сподіваються українофоби, агресивні виконавці настанів кадебістського керівництва сусідньої держави? Насамперед на обивательську байдужість, яка вразила живі клітини національного організму.

посади, не задумуючись, чи спроможні нести тягар влади. Некомпетентність деяких висуваних просто вражала, особливо від партії, лідер якої ще на початку дев’яностих став символом залізобетонної компартійної політики як вождя “групи-239” у парламенті. Сівши в теплі фотелі, нові урядники відчужилися від народу. Відверто кажучи, деякі неофіти не знали, що мають робити, щоб сподобатися виборцям: виходити на ковзанку в спортивних костюмах чи висаджувати дерева в парку. Зрештою, гризня за посади, за першість у майбутніх президентських виборах, ненормальні взаємини найвищих посадовців полегшила реванш тих, кого вони обіцяли посадити в тюрми. Не посадили, а тепер садять їх, дивуючи цивілізовану Європу своїм зухвальством на судових процесах, “вибірковим правосуддям”: противникам присуджують найвищі терміни тюремного ув’язнення, а своїм однопартійцям прощають набагато тяжчі провини. На такому політичному ґрунті міг виникнути безпрецедентний для цивілізованого світу феномен зрадництва у парламенті, аморальний за своєю суттю. Гадаю, що ним немає підстав хвалитися жодній стороні, бо одна група привела до парламенту продажних політиканів, а інша — зіграла на їхній безпринципності, грошлюбстві і страху перед загрозою втратити нечесно нажите майно. Отож бачили очі кого купували!

Програш тимчасовий! Такі звияти, як на Майдані, не забуваються, надихають народ.

Саме на байдужих розраховують автори засад мовної політики в Україні Вадим Колесніченко, якого професор Тімоті Снайдер з Єльського університету звинувачує в порушенні авторських прав, і Сергій Ківалов, претендент на “телезірку”, бо з’являється щодня перед телеглядачами з голосливою тирадою... українською. Обидва українофоби віддані Росії, але не пропонують посилити, за прикладом своїх кремлівських кадебістських хазяїв, в Україні роль державної мови. Що виходить? У Російській Федерації, у складі якої багато національних автономій, має бути одна державна мова, бо інакше, за твердженням її керманічів, полінаціональна імперія розвалиться, а в унітарній Україні, — чи не для її державного зміцнення? — треба запровадити аж тринадцять (!?) регіональних мов. А все зводиться до підступу: російська мова як регіональна має витіснити українську, цебто державну.

Зауважу, що в Україні російській мові ніщо не загрожує: вона домінує в усіх гуманітарних сферах. Із десяти книг, що видані в Україні, українськомовна лише одна, а з десяти газет тільки три державною мовою. Отак страждає російська мова на теренах нашої держави! Чи не час нашим культурно-просвітницьким організаціям і партіям, які трактуються як патріотичні, подолати відчуження від народу? Чому партійні активісти згадують про народ лише тоді, коли надходять вибори?

Така епізодична пропагандивна робота не дає очікуваного результату. Виборці дезорієнтовані, не знають, за кого голосувати. Чи випадково міським головою в столиці аж двічі вибирали Черновецького? Уперше пенсіонери спокусилися на пакети з гречкою, цукром, консервами і ще дечим. Хто не побачив, як хазяїнує міський керманіч, безталанний у виконанні службових обов’язків і занадто винахідливий, коли йшлося про торгівлю землею, про будівництво на місці історичних пам’яток та інші джерела наживи. Виборці пенсійного віку не приховували, чому голосують знову за Леоніда Михайловича: “Бачите, крадуть усі, але від того щось і нам перепадє”. “Щось перепадє”, а міський керманіч розпоряджався мільйонами. Як постраждав за часів його кермування княжий Київ! Розповідають, що побудовані навпроти святих храмів сучасні будівлі тільки називаються готелями, а мають дещо інше призначення. До речі, в цьому благодійник не оригінальний! Подібно було й до нього!

Чому наша еліта боїться виборця, діє формально? Ось провели на Софійському майдані віче. Навідалося кілька сотень учасників. Слухали чи не слухали — більше розмовляли про різні буденні справи. Навіщо слухати? Оратори одні й ті самі, теревенять про одне й те саме вже двадцять років. А як їх чекають люди в обласних центрах, містечках і селах! Не приїжджають, гадають, що достатньо порозмовляти з народом з екранів телебачення.

Щоб урізноманітнити патріотичне виховання, політики, фахові й аматори, проводять у столиці “круглі столи” з різних питань нашого політичного чи суспільного життя. Знову — ті самі оратори! На телебаченні повідомили про патріотичний захід — і цим обмежились!

Між народом і політиками — “китайський мур”! Мій колега в Києві постійно наголошує, що українці програють в Інтернеті. Правда — не заперечити! Наші інтелектуали не тільки не викладають своїх поглядів на сайтах, а й не реагують на ворожі підступи. Таку відчуженість від Інтернету треба подолати, інакше ми залишати-мемося на інформаційних задвірках. Хоч Інтернетом користується лише певне коло людей, але саме від них залежить значною мірою політичний, інтелектуальний і духовний клімат у державі.

Гірше те, що цілі суспільні верстви позбавлені достовірної інформації, користуються різними чутками, байдужі до політичного життя. Саме на таких верствах нашого населення мають намір спекулювати українофоби перед виборами. Хіба не маємо прикладів? Приміром, не всі християни розуміють, що Російська Православна Церква, яка приховується під назвою “Української Православної Церкви”, не виражає інтересів українського народу, а фактично функціонує як політична інституція, слухняне знаряддя Кремля.

Подолати байдужість нашим людям не дає змоги й те, що занепала робота культурно-просвітницьких закладів у населених пунктах. Якби в них працювали місцеві осередки “Просвіти”, електоральна культура людей як складова частина політичної культури створила б передумови для подолання політичного аналіфabetизму широких верств населення. На жаль, до сільського мешканця не доходять такі газети, як “Слово Просвіти”, “Літературна Україна”, інші патріотичні політичні видання.

Вражає байдужість не тільки мешканців віддалених населених пунктів. У столиці незалежної України досі вулиці й площі названі для увічнення більшовицьких діячів, які боролися проти українського народу, — і таке становище не турбує їхніх мешканців.

Ніхто з нас не має права мовчати, коли українофоби ганяють нашу мову, нашу історію, нашу культуру. Водночас треба допомагати співгромадянам відчувати залежність їхнього становища від виконання громадянських обов’язків, бо вони формують політичне життя в нашому суспільстві, майбутнє нашої держави.

Виступає проректор ХНУ ім. В. Н. Каразіна Микола Азаренков

Євген БУКЕТ,
фото автора

Наприкінці травня 1925 року в Харкові відбулася велика нарада за участю 22 регіональних краєзнавчих осередків — Перша Всеукраїнська конференція краєзнавства, на яку зібралися спеціалісти різних галузей науки, причетні до справи дослідження рідного краю. На конференції ухвалили рішення про створення Українського комітету краєзнавства (УКК).

8 січня 1927 року УКК вирішив: “Прийняти до видання періодичного органу в розмірі 2 друкованих аркушів, накладом в 2000 примірників”. Перше число журналу “Краєзнавство” побачило світ у квітні 1927 року на друкарських верстатах найбільшого Харківського виробництва “Про-

летарій”, після того, як УКК мав чіткі дані про бюджет, у якому жодних коштів на видання не передбачалося. І все-таки, маючи незначні операційні фонди, Комітет почав видавничу справу і спромігся видати 1927 року три числа; 1928 року — десять; 1929 року — десять чисел у трьох випусках; 1930 року — п’ять чисел часопису. Але тоталітарний режим швидко згорнув цю діяльність, знищивши 30 тисяч дослідників рідного краю. І тільки в повоєнні роки життя українського краєзнавства відродилося.

1990 року створено Всеукраїнську спілку краєзнавців — правонаступницю УКК, яка відновила 1993 року і журнал “Краєзнавство”. Світ побачило вже 77 його чисел. Журнал виходить щоквартально. Значно поліпшилися обсяги, наклад і вагомість

Засновано Премію імені академіка Петра Тронька

29 травня в залі засідань Ученої ради Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна відбувся урочистий пленум Правління Національної спілки краєзнавців України, присвячений 85-річчю виходу в світ першого числа журналу “Краєзнавство”.

журналу після 2008 року, коли Всеукраїнська спілка краєзнавців отримала статус Національної. З 2009 року журнал отримав фахову реєстрацію у ВАК України та безкоштовно надходить у 140 найбільших фондосховищ країни (університети, бібліотеки, архіви, музеї), крім того його pdf-версія доступна для завантаження на сайтах НСКУ, Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського та Інституту історії України НАН України. Напередодні ювілею інформація про журнал “Краєзнавство” з’явилася і в українському мовному розділі Вікіпедії. А на урочистостях у Харкові дослідники рідного краю презентували диск, на який вмістили повну електронну версію свого часопису з 1927 до 2011 року.

Також під час урочистого пленуму йшлося про сучасні тенденції українського краєзнавчого руху, проекти Спілки, зокрема цикл документальних фільмів “Музейні скарби України”, презентований нещодавно в інформаційній агенції “RegioNews” та краєзнавчі експедиції. Свої видання учасникам пленуму презентували

харківські краєзнавці, видавці й редактори української Вікіпедії. Члени правління НСКУ також відвідали місце, де працював у 1920-ті Український комітет краєзнавства та розмішувалася редакція журналу “Краєзнавство”.

Ініціатором відродження і незмінним головою Спілки краєзнавців (до 2011 р.) був доктор історичних наук, професор, ака-

демів НАН України, Герой України Петро Тронько. Нині Правління Спілки одностайно вирішило вшанувати його пам’ять, заснувавши краєзнавчу Премію імені академіка Петра Тронька НСКУ. Її вручатимуть, починаючи з 2013 року, в липні щорічно окремим краєзнавцям за вагомий внесок у справу вивчення, дослідження і популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю у кількох номінаціях. Майбутні лауреати премії отримуватимуть диплом, почесний знак і грошову винагороду, розмір якої поки що становитиме 500 гривень.

Члени правління НСКУ біля будівлі, в якій побачило світ перше число журналу “Краєзнавство”

Роман ПОДКУР,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник Інституту історії України НАНУ,
відповідальний секретар Головної редколегії науково-документальної серії книг “Реабілітовані історією”

В історії кожного народу є героїчні й трагічні сторінки. У нашій історії чи не найтрагічніші ті, що пов’язані з репресивною політикою більшовицького режиму. В історичній пам’яті народу назавжди закарбувалися людські трагедії 1930-х років, коли за необережне слово можна було заплатити життям. Сотні тисяч загинули безвинно, бо спрацювала заохочувана режимом система доносів і наклепів. Непоправних і нічим не виправданих втрат зазнав український народ унаслідок масових політичних репресій, різноманітних утисків прав і свобод, які торкнулися всіх верств населення, обірвали та скалічили життя мільйонів наших співвітчизників.

Звільнення від негативної спадщини минулого — завдання непросте. Воно вимагає не тільки формального відтворення картини злочинів, а й глибокого осмислення їхніх коренів. Воно може бути успішно вирішене лише за величезної концентрації зусиль науковців, ентузіастів, які вбачають у чесному відтворенні історичної правди запоруку повернення до часів страшного лихоліття.

Перший, дуже важливий крок до реалізації цього завдання було зроблено ще в Радянській Україні. 17 квітня 1991 р. Верховна Рада республіки ухвалила Закон “Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні”, в якому знайшла у собі мужність визнати: “Мільйони безвинних людей на підставі антигуманних і антидемократичних законів та внаслідок прямого беззаконня і свавілля зазнали переслідувань за свою політичну діяльність, висловлювання та релігійні переконання”. Рішуче відмежувавшись від терористичних методів керівництва, Верховна Рада України, як відомо, одним зі своїх пріоритетів проголосила відновлення історичної справедливості.

Відповідаючи на соціальний запит українського суспільства, керівництво Національної академії наук, Інституту історії України НАНУ, Служби безпеки України, спільно з Державним комітетом по пресі, Українським історико-просвітницьким товариством “Меморіал”, Всеукраїнською спілкою краєзнавців ініціюва-

«Великий терор» 1937—1938 рр. в Україні: роздуми про відзначення трагічних подій

Фото Євгена Букета

ли Державну програму науково-документальної серії книг “Реабілітовані історією” — видання, в яких відновлено історичну пам’ять про трагічні сторінки нашої історії.

Багатотомне видання покликане служити відтворенню історичної справедливості, ґрунтовному висвітленню трагічних подій в історії України, повернути їй незаслужено забуті імена державних діячів, науковців, митців, робітників і селян, вшанувати тих, хто боровся за свободу й незалежність України.

На цих аспектах діяльності наголошували учасники конференції “Політичні репресії в Українській РСР 1937—1938 рр.: дослідницькі рефлексії та інтерпретації (до 75-річчя “Великого терору” в СРСР)”. Науковий форум ініціювали Інститут історії України НАН України, Головна редколегія науково-документальної серії книг “Реабілітовані історією”, Національна спілка краєзнавців України. На відкритті конференції директор Інституту історії України НАН України Валерій Смолій наголосив на результатах проведеної дослідницької роботи —

виданні 77 томів науково-документальної серії “Реабілітовані історією”, виявленні за архівно-кримінальними справами СБУ понад 720 тис. жертв політичних репресій, опублікуванні наукових праць з історії державного терору в СРСР.

Науковці зосередилися на актуальних проблемах вивчення “Великого терору” в Україні, реакції населення на громадські ініціативи щодо відзначення цієї сумної роковини. Зокрема доктор історичних наук, радник міністра юстиції України Ірина Матяш акцентувала увагу на правових колізіях щодо доступу до архівної інформації про жертв тоталітаризму, директор Галузевого державного архіву СБУ, кандидат історичних наук Світлана Ляковська ознайомила дослідників з перспективними науковими дослідженнями щодо “Великого терору” та його наслідків, які проводять співробітники архіву з науковими установами Чехії, Німеччини, Польщі тощо. Актуальною була доповідь директора Галузевого державного архіву МВС України Наталії Татусь про матеріали щодо

депортованих громадян як джерело у вивченні масових політичних репресій в Україні в 1930-ті роки. Про неоднозначність у результатах “польської операції” 1937—1938 рр. НКВС України наголосив доктор історичних наук перший заступник директора Українського інституту національної пам’яті Володимир Кривошея.

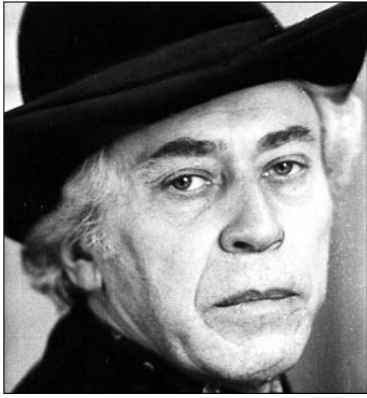
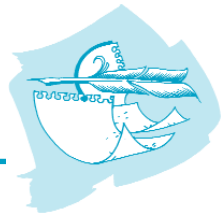
У доповіді Тамари Вронської розкривалися потаємні аспекти штучної маргіналізації членів родин “ворогів народу”. Дослідниця наголошувала на потребі міждисциплінарного підходу у вивченні державного терору радянської доби, зокрема залученні фахівців-правознавців.

Про перенесення “досвіду” проведення масових операцій під час “Великого терору” 1937—1938 рр. крізь призму кадрового забезпечення органів УНКВС західноукраїнських областей доповідав кандидат історичних наук Андрій Жив’юк (м. Рівне).

Особливість цієї конференції — жвавий обмін думками про регіональні особливості “Великого терору”. Участь в обговоренні брали Едуард Петровський (Одеса), Валерій Стойчев (Запоріжжя), Людмила Ровчак (Харків), Наталія Романець (Дніпропетровськ), Лариса Копіченко (Житомир), Дмитро Омельчук (Сімферополь), Олена Лисенко (Чернівці) та ін.

Під час обговорення дослідники почали окреслювати певні напрями майбутніх досліджень: вивчення змін у соціальних, національних групах населення України, вплив “Великого терору” на розвиток економіки та культурної сфери, вплив історичної пам’яті про репресії радянської доби на прийдешні покоління. Учасники конференції одностайні в думці про необхідність відзначення на державному рівні 75-річчя “Великого терору” в Україні, у доречності активної публікації матеріалів у ЗМІ.

Науковці акцентували на необхідності залучення потенціалу громадських організацій (зокрема Національної спілки краєзнавців) для збирання усних свідчень громадян, які пам’ятають важкі роки лихоліття, хрущовських реформ, брежнєвського “застою”, і на основі цих спогадів укомплектувати новий пласт “архіву усної історії”.

Упорядник і автор
літературно-критичних розвідок
лауреат Національної премії
ім. Т. Шевченка
Володимир БАЗИЛЕВСЬКИЙ

*Так гостро дивлюсь,
А бачу тільки видиме,
Тільки можливе...*

В. Свідзінський

Альбінос серед українських поетів свого покоління.

Не знайти іншого поета, який несприятелі у своєму часі довів, сказати б, до такої міри досконалості. І при тому без жодних вольових зусиль. Без демонстра-

ції різких жестів. Не декларуючи опору і неприйняття.

Було ж те й інше. Але на рівнях генетичному і духовному.

Свідзінський жив мовби в паралельному світі чи на іншій планеті. Це зауважили вже сучасники. Зокрема Я. Савченко.

Здиблювалася земна кора, репала від тектонічних струсів, ґрунт вислизав з-під ніг, зростали норми відстрілу людей, вимирали села, а цей дивовижний, ні на кого не схожий пустельник перекладав античних поетів і як Франциск Асизський звертався до всього сушого поіменно: “Листочку ярній, чи ти щасливий? Нічим, нічим я не більший від тебе”.

І якщо й скаржився — “стало тяжко нести мені час”, то здебільшого від ударів долі, завданих йому особисто, бо за вдачею був людиною поміркованою, лагідною, не дуже впевненою у собі.

Самітник, він витворив культ самоти, бо тільки в ній почувався самим собою. Входячи у медитативні стани, як у морські глибини, незрідка ламаючи рядок графічно, то подовжуючи його, то вкорочуючи, Свідзінський виносив звідти скарги своєї власної

Володимир СВИДЗІНСЬКИЙ (1885—1941)

Ловець невидимого і неможливого

душі, самоцвітні зерна, якщо скористатися його ж означенням.

Звідти ж і метафізика, космогонічні прозріння, трансцендентні осяяння, загалом психологічна правда, яка незалежна від злободення, бо закроена на всі часи. Це важливо запам'ятати, позаяк поета оголошували поза часом і простором.

Є два види дисидентства: зовнішнє, яке вимагає публічного жесту, і дисидентство як органічна форма існування.

Свідзінський — органічний, хоч і латентний дисидент. У цьому немає протиріччя. Він дисидент уже тому, що пантеїст. Його стосунки з природою — стосунки з Абсолютом у демонічну епоху богопоборювання.

Жоден з українських ліриків не переймався таємницями життя і смерті так, як цей інтелігентний, смиренний у повсякденні і зухвалий у своїх зануреннях в атмосферу, де бракує кисню, чоловік.

Він, який усе життя шукав “живущої води”, намагався “з'єднати небо і землю, як дві ласкаві долоні” і довірливо зізнавався “любо мені в самоті”, “моя радість самотня й загублена”, — водночас сповна спізнав і те, що сам називав “залізом самоти”.

Прагнучи проникнути в “тайну західних меж”, з прикрістю не раз був змушений визнати своє безсилля: “...а бачу тільки видиме, тільки можливе”.

З прикрістю, бо як поет істинний, усвідомлював: казка тво-

риться тільки з невидимого і неможливого.

Філософські роздуми і ліричні зітхання Свідзінського мають свій особливий чар. Він — поет дивовижної внутрішньої незалежності. Відчуття крижості існування, самотності, мрійновити зближує його з Плузником. Але й виокремлює. Його зв'язки з реальністю значно гармонійніші. Самотність для Свідзінського — радість пізнання універсуму і себе в ньому. А тиша — можливість висловити пізнане й пережити: “солодко прикувати себе до тиші”.

Якщо Плузник шукає в тиші гармонії і не знаходить, то для Свідзінського вона — нагода реалізувати себе як особистість. Він з його прозорим віршем, залюбле-

Теперішнє! Мов хатка картина,
Ти падаєш од подиху зітхання,
Од руху вуст — а завжди непорушне.
Теперішнє! Золотогранна свічка,
Що кожну мить згоряє безнастанно
На сонячній престолі, а проте
Стоїть на нім од віку і до віку!

Моє “тепер”! Ти ж і тоді було,
Коли я цілував кохане тіло,
І нині є, коли в землі глибокій
До нього смерть устами припадає.
Ти — день і ніч, початок і кінець.
Стріла й мета, весна і зов'явання.
В тобі шукав я і в тобі знаходжу,
В тобі був юний і в тобі старію.

О дивна мить! Мов крізь кораль намиста,
Крізь тебе нитка часу переходить,
То золота, то чорна, то безбарвна.
Нічого не існує, окрім тебе,
Але й тебе нема. Вуста не встигнуть
Тебе назвати, як зникаєш ти.

Ось я веду про тебе пісню цю:
Ще звук не вмер, а ти уже навіки
Відбігла від народження його,
Уже ти відокремилась від слова,
Яке я щойно вимовив.

Майбутнє
Тобою стало — й відступило в давнє.

26.X.1937

Прозорий січень небо розтворив
І знову світло світові явив.
Сріблє обрій в ніжному тумані;
Широко день роздав блискучі грані,
І я дивлюсь — і всі щасливі дні,
Що спопеліли в сонячній вогні,

Як віяло, таємною рукою
Розгорнене, встають передо мною.
І первісна затаєна любов
На мляве серце напливає знов.
Над паростком, над весняним потоком
Схиляюся і плачу самотно...
Хто погубив його? Чия рука?
Незаймано пливе Дунай-ріка.
Де ж огнище на мрійному смерканні?
Де постать мила в білому убранні?

1937

— Невже ми вийшли з п'їтми книжок?
Де ми з тобою, де?
— Під парасолькою в парк ідем,
Навколо крутить сніжок.

Парк і сніг на багато гін,
Ти —

Я — праворуч уклін,
Ліворуч уклін,
Шум обтягає верхівки ялин.

— О, тепер нам надовго печаль!
Ні зорі розписна емаль,
Ні поширена світлом даль...
— Правда, надовго печаль!

— Ах, якби світ, милий світ
Та належав випадком нам —
Художникам і майстрам!
— Що ж би діялось? Дай одвіт.

— Не згасав би так швидко наряд
Весни і літа, о ні!
Верховець на строкатім коні,
Не сваволив би листопад.

— Та однак була б зима?
— Я гадаю... була б.

І зима,

І місто в снігу, і даль,
Обтулена млою, і жаль...
Ну, і ти, і шубка твоя,
І ліворуч від шубки я.

— То, як бачу, — віддай же поклін, —
Не зайшло б особливих змін.
А тепер ми з тобою де?
— Під парасолею в парк ідем.

Тільки ти на дугасті вії
Падати снігові не давай.
Одганяй його помахом віяла,
Платівками віяла одбивай.

1934

У завулку вузькому
Тонко мліє туман;

Тінь високого дому
Полонила майдан.

Наближає смеркання,
Мовкне вітер-казкар...
Холодок зов'явання
Обіймає бульвар.

Сяє захід святочний,
Мов цвіте оболонь;
У кав'ярні молочний
Розпустився вогонь.

Ніжним полум'ям канна
Серед скверу горить.
Мить життя несказання
Невідчутно летить.

9.X.1940

Відійшла ти з померхлого світу
В тайну західних меж,
І розвіяв вечірній вітер
Пахноту твоєї чистих одеж.

І спочило місячне сяйво
На пониклім колосі вночі,
Як голівка твоя русава
Спочивала мені на плечі.

Десь струмиться в незнаній країні
Огневої ріки течія.
Прийде час, і забуду в пустині
Милий голос, кохане ім'я.

Вийду з кола твого золотого.
Та не згасять ніколи роки
Зорне світло круг серця могого,
Слід небесний твоєї руки.

Збирає ранок
Тонкі полотна туману.
Пахне черешня,
Біла черешня.

До дому, дому
Садами в'ється дорога...
Як твої очі
Юно світилися.

Іду садами,
А пам'ять повна тобою.
Пахне черешня,
Біла черешня.

Як дощу мигтіння прозоре
Поглинає глуха трава,
Так щомить розпадається зоряно,
Розсипається сіть життєва.

І світліє, росте, розсипаючись,
І густішає кожну мить.
Підіймаючись, розхилиючись,
Тисячоцвітно тремтить.

Ще леліємо, друзі, ще світимся
Хитким, тріпотливим огнем.
Сіть здригнеться — і ми посиплемся
І, як бризки в траві, пропадемо.

В полум'ї був спервовіку
І в полум'я знову вернуся...
І як те вугілля в горні
В бурхливій горінні зникає,
Так розімчат, розметають
Сонячні вихори в пасма блискучі
Спалене тіло моє.
І там, невідущий, невісний,
Міріадом бездумних частинок
Зустрінуся знову з тобою,
Колись — як і я — живою.
Міріадом бездумних частинок
З розсипаним пилом пилинки земної.
І не повість нам, не скаже ніщо,
Як у часі незглибнім,
У світі зниклім,
Два листки на єдиному дереві,
Ми спажули колись,
І зчарованим зором уздріли
Цвіт огневий над собою,
І розцвіли в його світлі ласкавім,
І невольники волі його
Так безумно, так трепетно
Поривалися серцем до серця,
Не повість нам, не скаже ніщо.

Я став край берега. Мій човен
Лежав спокійно на воді.
Десь сонце сходило тоді,
Ростучим блиском світ був повен.

І день, зродившись, розкривав
Дзвінчасті трубочки повою*,
Що нерозривною стіною
Противний берег облягав.
Вони були і під водою,
Там рясно відсвіт їх лежав.

З укуса чаплі пролетіла,
Вуж в'юнко переплив ріку:
Золотогранна, на листку
Край мене капля тріпотіла.

І милий Тясьмин струнко бів,
З веселим лепетом привіту
Туди, де встало сонце світу;
І, як дитя, петрів батіг
Дивився просто в очі літу
І надивитися не міг.

2.III.1940

* Повій — рослина

ністю в антику, в Горация зокрема, тільки увиразнює нервову пульсацію, уривчастість дихання Плужника-поета.

Свідзінський сприймає життя в усіх суперечностях, смирення ж Плужника — ненадійне смирення гордої особистості.

Але обидва вони виламуються зі свого часу зацикленістю на особистісному, яке невід’ємне від універсального. Обидва притягують тим зарядом органічного егоцентризму, коли відчутні найделікатніші порухи душі.

І Свідзінський, і Плужник мрійники. Тільки у Свідзінського присмерковість настроїв, елегійні зітхання, шукання “у намулі дна самоцвітного зерна” втілюються у довершеності й простоті класичного малюнка, в акварельно прозорій пластиці: “Настане день мій сумний — Одлечу, одімкнусь од багаття живого, Що так високо зметнуло, Так розквітчало

чудовно Свій співний поривний вогонь. І погаснеш для мене Ти, пристрасний світе. Буркотливий, п’янкий”. “Нехай вона (зоря — В. Б.) зоріє молодим, як нам колись. А ми — добича тьми. О брате мій, востаннє пом’янім, як золотились ми”.

Інакше в Плужника. Ті ж настрої він вихлюпує через уривчасту інтонацію людини зі збитим диханням. Але той і той діляться найсокровеннішим, зберігаючи при цьому індивідуальність духовного космосу. За всієї різності — світоглядної і стилістичної — перегукуються душі, налаштовані на один камертон.

Свідзінський впритул наблизився до теми смерті. Жоден з українських поетів не вдвлявся у її восковий лик так пильно, як він. Але без надривної ноти. Як і належить пантеїстіві.

Перетікання часу, залежність від нього сушого явлені ним із

силою надзвичайною.

О дивна мить! Мов крізь кораль намиста,
Крізь тебе нитка часу переходить,
То золота, то чорна, то безбарвна.
Нічого не існує, окрім тебе,
Але й тебе нема.
Уста не встигнуть

Тебе назвати, як зникаєш ти.
Вірші Свідзінського про часові зсуви, смерть, надто такі як “Роздумно, важко ступали коні”, “Теперішне! Мов хатка картяна...”, “Умруть і небо, і земля” — з найцінніших надбань української поезії.

Стереоскопічне відтворення психологічних станів — це він, Свідзінський:

Хто дає мені душу чужу,
Коли я з людьми?
Поет багатобарвний і вигадливий, Свідзінський неабиякий майстер несподіваної дефініції:

Із-за дерева випорснув
п о б і г у щ и й дощ
І оббризжав мене
з з о л о т о ї лійки.

Це так про сліпий дощ. А ось про вечір.
На вільхи, на скелі спадає
П о к о ш л а н а мерва тьми.
У поезії не завжди співпадають свіжість і точність. У Свідзінського вони в парі.

Р о с т у ч и м блиском
світ був повен.

А день ш у м к и й,
ш и р о к и й день.

Поет, що схильний до рефлексії, він уміє постати й в іншій тональній якості, суголосній різнобарв’ю світу.

Сяє захід святочний,
Мов цвіте оболонь.
Укав’ярні молочний
Розпустився вогонь.
Ніжним полум’ям канна
Серед скверу горить.

Мить життя несказання
Не в і д ч у т н о летить.

Снів кропив’янки, рання річка,
Над коноплями дим зелений —
Як ми повно владали світом!

Є у Свідзінського й те, що зближує його з молодим Тичиною, з яким йому випало працювати якийсь час в одній газеті. Є й кроки у напрямку сюрреалістичних візій: “Обновляється древо мислі моєї”.

Все це в підсумку підтверджує думку, що визначний поет не піддається спрощеним оцінкам.

Як і Плужник, Свідзінський передбачив свою смерть:

В полум’ї був спервовіку
І в полум’я знову вернуся.

Він згорів у полум’ї, роздуханім державними сатаністами.

Естетичний і психологічний феномен поета, який “засвітився сам од себе”, завжди вабитиме дослідників.

Що дивного, що вулиця пуста,
Що вечорами не співає молодь?
Вікно, як муром, льодом зароста,
Ручайних вод зав’язано уста,
І потоптом бредє по полю холод.

І звечора на тверді темно-синій
Нема моєї зірки між зірок,
Немов і там був ураган осінній
Та й повалив блискучий теремок.

Діл зникав у темряві вечірній,
Іній густо одягає сади.
Від криниці по тропі нагріній
Ти ішла з коновкою води.

Я сказав тобі слова привіту.
Темний був твій погляд і німий.
Лиш світився променем розбитим
У коновці місяць молодий.

Настане день мій сумний —
Одлечу, одімкнусь од багаття живого,
Що так високо зметнуло,
Так розквітчало чудовно
Свій співний, поривний вогонь.
І погаснеш для мене
Ти, пристрасний світе,
Ненадивляний світе.
Буркотливий, п’янкий.
Не буду як лист деревний,
Ні як травинка, позбавлена слова,
А буду як сонний граніт
Над гомоном вод неспокоїних.
Замкнуся в мовчанні важкім.
Зіллюсь з невиразною мислю
В великім усім...
Буду як сонний граніт.

Снився білий рукав —
Яблуні цвіт...
Темна доріжка,
Росяний холод.

Снилась крайка* жарка —
Рання зоря,
В вітах дзвеніла
Очеретянка.

Снилась радість мені —
Юна любов.
Росяний холод,
Цвіт яблуневий.

* Крайка — пруг, жіночий пояс

Коли ти була зо мною, ладо моє,
Усе було до ладу,
Як сонце в саду,
А тепер розладнавсь світ, ладо моє.

Встала між нами розрив-трава.
Розрив-трава високо росте,

Розірвала ночі і дні.
Перше були вони як крила ластівки:
Верх чорний, спід білий, а крило одно.
Тепер вони як розламаний камінь —
Колють і ранять, ладо моє.

Стало тяжко нести мені час.
Туга рве мислі мої,
Як буря метає снігом.
Одна сніжинка паде на лід,
І вітер жене її в безвість,
Друга лягає при березі
У скований слід копита,
Третя розбивається об сук.
Стало тяжко нести мені час.

Я знаю: усе вмирає.
Квітка у полі,
Дерево в лісі,
Дитина в місті.
Усе вмирає, ладо моє.

1926 Не в одні двері приводить нас вечір,
Не в одному вікні вітає ми ранок,
І забув я творити казку.
Так гостро дивлюсь,
А бачу тільки видиме,
Тільки можливе, ой ладо моє.

Луска морозу сріблить вікно.
Марний смуток облиш.
Пий в самоті вино.
Там, над озером, мерзне комиш.
День іде, ніч іде —
Він жде.

На лузі, на березі
Буде сонце метати стіг,
Буде спливатися рибка
Комишеві до ніг.
Здригнуться пера вітрових крил —
Віялом бистрих стріл
Так і відбризне пріч.

Ніч.
Платівки снігу глушать вікно.
Пий вино.

16.XI.1931

Такі ночі, так сяють дні —
Коли б же не тоскно мені,
Не смутно бути мені!
Стою перед світом на ганку,
Одно благаю: “Спи, світанку,
В соснових дуплах! Подрімай,
Блискачча змійко нерозвита,
В таємних похоронках літа”.

От же ні!
Одрізнився од темряви ясен, —
Ясен — сокіл між деревом, —
Одрізнилася бабка,
Голубка між травами.
День зіходить... колишній друг.

Я виходжу на світлий луг.
Я співаю — луг сумно звучить,

Срібноверхий двірок стоїть.
Там свічі, вино, цвіті.
Та, отруєний ядом краси,
Все ж не багну я увійти.

Я вступаю в великі ліси.
Косогором дерева ідуть,
Розкрити труну несуть.
На дні вповивала пусті,
На віку навісочки золоті.
Навіщо навісочки ті?

Повніть шум верховину густу:
“На забаву, на втіху пусту,
Як твої приреченні пісні
На твоїй неблаганній путі —
Лиш окраси, оздоби пусті,
Ті ж навісочки на труні”.

1934

Легідно шумлять айланті,
Рясно блищать оливи.
На човен,
мона Фіоре!
Ми будем сьогодні щасливі.

1932 Ви занурите в море руку,
І буде вода під нами
Крізь ваші пальці тоненькі
Жебоніти трьома струмками.

А на морі ні вітру, ні хвилі —
Тільки стрічка від капелюшка
Буде ластитись і звиватись
Коло ніжного вушка.

Ми будем співати, мона Фіоре,
Ви — про рідну країну,
Про діву Марію, про сині гори,
А ще про любов до загину.

А я про вінок пав’яний,
Дарунок юнацького віку,
Що вітер, зірвавши з мене,
Замчав на безодню велику.

А коли б накопилася буря,
То не страхайтесь, мона Фіоре.
Уявлені речі в воді не тонуть,
Та й вас не поглине море.

Ви нічим не ризикуєте, мила моно,
А як боїться ризику,
То залишайтеся. А я покличу
Мадонну Аморориску.

Ні, ні, я не зрадник, неправда.
Несправедливі ваші докори.
А тільки тоскно самому бути,
Коли так осяє море.

Ви не знаєте, мила моно,
Як пусто у мене в домі старім.
Вінок мій у морі, в воді глибокій,
Мелькає,

як сизий дим.
Ви не знаєте, як жорстоко
Вростав в серце старий бур’ян.

Вінок мій у морі, в воді глибокій,
Лежить, як осінній туман.

Роздумно, важко ступали коні.
Ти лежала високо і спокійно,
Сама непорушна, ти всіх вела.
Суворі люди ішли за тобою,
І діти також тебе проводжали.
Праворуч текло вечірнє сонце,
Ліворуч липи сяяли цвітом.
До звуків музики, тяжких, як залізо,
Свій легкий голос івогла приєднала,
І мої сльози падали на дорогу.
І так прийшли ми в дивне посілля,
Дивне посілля, де жодного дому.
Ніде не видно високих вікон,
А тільки віти шумлять і віють.
Музика змовкла. Завмерло світло.
Тебе піднесли, тебе опустили,
І я цілував твою тиху руку..
Коли перестав мигтіти заступ,
На горбик поклали вінок із клена,
А в узголів’я вінок сосновий.
Зітхнуло сонце. Повіяв подих
Тиші великої.

13.VIII.1933

О. С-кому

Ми в ніч ввійшли. Зоря погасла нам.
Наш світлий день замовк і одійшов.
Над нами смерть склонилася. А там,
На сході нашому, зоря сіяє знов.

Нехай вона зоріє молодим,
Як нам колись. А ми — добича тьми.
О брате мій, востаннє спом’янім,
Як золотились ми.

Умруть і небо, і земля,
Замовкнуть голоси природи,
І, набігаючи здаля,
Не будуть плюскотати води.

Все, що росте, зоріє, пахне,
Безмовний холод пожере,
І злоба без людей зачахне,
І смерть без здобичі помре.

Та я хотів би уявити,
Серед своїх останніх мрій,
Що ти довіку будеш жити,
О буйний вітре степовий!

Твоє не стихне трембітання;
Ти в мороку, серед руїн,
Луною давнього змагання
Все повторятимеш один

Слова поетів прозорливих,
Уболівальників земних,
Благання їх пісень журливих,
І скарги, і прокльони їх.

17.X.1940

Олеся ТОМЕНКО
Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

Коли береш — то треба й віддавати...

30 травня 2012 року у Будинку художника відбувся літературно-мистецький вечір із нагоди 75-ліття від дня народження відомого українського поета Миколи Томенка. Крайні майстри слова і пісні прийшли привітати ювіляра. Знакові твори звучали на цьому вечорі. Молитвою стали розділи з “Трудової книжки матері” у виконанні заслуженого артиста України Петра Бойка. Той шевченківський нерв торкнувся кожного присутнього. Доступна і проста, на перший погляд, поезія Миколи Томенка насправді глибокометафорична, сповнена життєвої мудрості й філософського узагальнення. Для Миколи Томенка, батько якого загинув на війні, категорії людяності, честі, моральності, віри у свій народ, у свою мову завжди на першому місці. Так його виховала мати, яка рано пішла з життя. І тому образ матері — центральний у творчості поета.

Так і живем.

Ніяких перемін,

Бо ми не крадемо до свого столу...

І тільки бачить, зірко бачить Він

З свого земного вічного престолу.

Він —

Це народ. Його не проведеш.

Не можна з ним лукаво загравати.

Не може бути почуття без меж:

Коли береш —

То треба й віддавати...

Багато хто з друзів і побратимів поета дізнався про нього більше за ці кілька го-

дин концентрованої творчості, ніж просто спілкуючись щодня. Адже неопублікована мала проза М. Томенка виважена і лаконічна. Книга понад 10 років лежить у видавництві “Український письменник”. Було б добре, якби причетні до книговидавництва люди знайшли кошти і подарували письменнику в рік його ювілею друковану книжку. Микола Томенко чудовий дитячий письменник. Він автор 11 віршованих

п’єс-казок.

Це п’єси, які

б виховували

молоде покоління,

закладали духовні

цінності, які зараз

витісняє інтернет, те-

лебачення.

Дитячі вірші, які

виконали учні дитячої

школи мистецтв ім.

Вериківського, розве-

селили і повернули

кожного в незабутнє і

солодке дитинство. Ці

вірші теж могли б ста-

ти здобутком україн-

ської літератури, але

вони вже кілька років

лежать у видавництві

“Веселка”.

Миколі Томенку Бог дав і талант поета-пісняря. “Пісню Сивого Лебедя”, написану Ігорем Шамо і присвячену пам’яті Василя Земляка, пропустив через свою душу народний артист України Віталій Білоножко. Він був першим виконавцем цієї пісні-реквієму. “Майже 30 років тому я виконав цей твір, а й досі він зі мною, кожне слово — емоційний згусток”, — так подякував артист поетові. Анатолій Пашкевич подарував Україні славні пісні “Мамині руки”, “Я твоє останнє літо”, першою виконавицею яких була Раїса Кири-

знав. А дізнався випадково, дякуючи Володі Недільку, який натрапив на цей текст, може, і не випадково, адже їхня родина давно розшукувала автора цієї пісні, бо її любила сестра Володі. Вона померла молодю, а батько і син у пам’ять про неї продовжували шукати автора. І от якось Всеволод Якович зателефонував до Миколи Томенка, розговорились. І якось мимоволі вирвалось: “Ти знаєш, Миколо, все рідше отримую листи, того року привітаннями був завалений, а цього року прийшло лише кілька, як у тій пісні: “Ми так рідко пишемо листи і вітаєм поспіхом із святом...” — “А літа, а літа за нами, як

мости, на які нам більше не ступати”, — підхопив Микола Томенко. “Звідки ти знаєш ці слова?” — вихопилося у Всеволода Неділька. — “Так це ж мої!” — відповів поет. Прозвучала ця пісня на вечорі у виконанні Олександра Довгопола.

Прекрасні пісні звучали у виконанні жіночого ансамблю “Зорянка”, композитора Геннадія Володька, народного артиста України Олександра Василенка. Миколу Томенка привітали однокурсники по Київському університету: Михайло Наєнко, Людмила Владова, а також його друзі по шахті “Гігант”, що у Кривому Розі, де працював після школи майбутній поет.

На батьківщині пана Миколи, в рідному селі Ярославці, що на Шполянщині, теж вирувало поетичне свято слова і пісні. Приїхали привітати письменника голова Шполянської райдержадміністрації Сергій Струк і голова Черкаської обласної Спільки письменників Валентина Коваленко. Особливо хочу подякувати безпосереднім організаторам та учасникам заходу: директору Ярославської середньої школи Олександрові Івановичу Литвину, вчителю-методисту української мови та літератури Валентині Кіндратенко, голові селищної ради Любові Еленгаупт, вчителю історії Анатолію Головкіну, вчителю музики Тетяні Глушенко, Світлані та Вікторії Задворним. Низький уклін усім землякам, друзям, шанувальникам творчості Миколи Томенка.

СЛОВО

Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2012

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 68 в “Каталозі”

на 1 місяць

9 грн 37 коп.

на півроку

53 грн 37 коп.

на 3 місяці

27 грн 51 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57
Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69
Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспондент
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Євген БУКЕТ

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

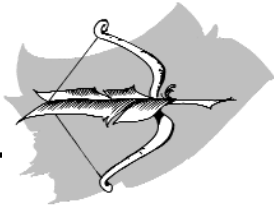
Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у червні — 20 400

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

Голові Верховної Ради України В. М. Литвину, народним депутатам України

Шановний пане Голово!
Шановні народні депутати!

Розгляд законопроекту “Про основи державної мовної політики” напередодні виборів до Верховної Ради України, проведення Євро—2012 свідчить про замовний, провокаційний характер проекту цього документа.

Проти українського народу розгорнуто інформаційну війну, що є складовою сучасної політики міжнародних фінансово-промислових груп.

За останні роки нинішня влада ухвалила рішення про неов’язковість української мови на музичних радіоканалах, у школах, відмінила обов’язковий переклад фільмів українською.

Книжок, газет, журналів державною мовою друкують значно менше, ніж російською. Телеведучі провідних каналів на різних телешоу спілкуються виключно російською... Перелік можна продовжувати.

Отже, є всі правові підстави захищати саме українську мову — ст. 10 Конституції України вимагає цього від усіх посадових осіб. Венеціанська комісія й Уповноважений із прав нацменшин ОБСЄ розкритикували цей документ, тому що його ухвалення — загроза мові титульної державотворчої нації. Але бажання “партійних” депутатів за будь-яку ціну залишитися у наступному складі парламенту, змушує їх вдаватися до провокацій.

Загальна тенденція гальмування відродження історичної пам’яті українського народу не минула і Збройні сили України. Всупереч чинному законодавству, без погодження з Міністерством оборони України, Міносвіти зменшило на 50 % кількість годин предмета “Захист Вітчизни” в загальноосвітніх школах, і замість казацької гри “Джура” впроваджують колишню радянську “зарницю”.

Процес відродження української мови для СОУ є пріоритетним, адже Спілка зробила вагомий внесок щодо впровадження української мови в ЗСУ та інших військових формуваннях. Зокрема СОУ 1992 року підготувала проекти директив МО України щодо функціонування державної мови у війську. 1996 року всі 15 народних депутатів членів СОУ голосували за Конституцію України (ст. 10).

1998 року на кошти СОУ видано підручник “Військова топографія” українською мовою, 2005-го — двотомний словник спеціальних воєнних термінів українською. Захищали члени організації українську мову в органах МВС у судовому порядку.

Це мова наших батьків, дідів, прадідів і наш обов’язок захищати її. СОУ висловлює свій рішучий протест проти розгляду зазначеного антиконституційного законопроекту й на підставі ст. 10 Конституції України ми вимагаємо негайно зняти з розгляду законопроект “Про основи державної мовної політики”. Про результати розгляду просимо повідомити Спілку офіцерів України.

З повагою
В’ячеслав БІЛОУС,
голова Спілки офіцерів України, депутат Верховної Ради України II скликання, полковник

Антидержавники голосували «За»

Поіменне голосування про проект закону “Про засади державної мовної політики” (№9073) — за основу

Дата голосування: 05 червня 2012 10:01

За: 234 Проти: 2 Утрималось: 0 Не голосувало: 12 Всього: 248 РІШЕННЯ ПРИЙНЯТО

Позафракційні

Кількість депутатів: 29.

“За” — 12:

Грач Л. І.
Губський Б. В.
Лабунська А. В.
Мартинюк А. І.
Маліч О. В.
Осика С. Г.
Шепелєв О. О.
Писаренко В. В.
Буряк О. В.
Черпільський О. З.
Воротнюк І. Б.
Шаманов В. В.

“Проти” — 0. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 0. “Відсутні” — 17.

Фракція Партії регіонів у Верховній Раді України

Кількість депутатів: 192.

“За” — 187:

Андрос С. О.
Аркаллаєв Н. Г.
Ахметов Р. Л.
Баграєв М. Г.
Баранов-Мохорт С. М.
Барвіненко В. Д.
Бахтєєва Т. Д.
Бевзенко В. Ф.
Бережна І. Г.
Березкін С. С.
Білаш Б. Ф.
Білий О. П.
Богословська І. Г.
Богуслаєв В. О.
Болдирєв Ю. О.
Бондаренко В. В.
Бондаренко О. А.
Бондик В. А.
Борисов В. Д.
Борт В. П.
Бут Ю. А.
Васадзе Т. Ш.
Васильєв Г. А.
Васильєв О. А.
Васютін С. І.
Вєревський А. М.
Вернидубов І. В.
Вечерко В. М.
Волков О. А.
Воропаєв Ю. М.
Геллер Є. Б.
Глазунов С. М.
Глусь С. К.
Глуценко І. М.
Горбатюк А. О.

Горбаль В. М.
Горошкевич О. С.
Горіна І. А.
Гуменюк І. М.
Грицак В. М.
Гусаров С. М.
Гурєєв В. М.
Дейч Б. Д.
Дарда О. П.
Демчишен В. В.
Демидко В. М.
Деркач А. Л.
Демянко М. І.
Єгоренко Т. В.
Євтухов В. І.
Єдін О. Й.
Єгоров О. М.
Журавко О. В.
Єфремов О. С.
Забарський В. В.
Журавський В. С.
Засуха Т. В.
Заблоцький В. П.
Зварич І. Т.
Зац О. В.
Зубанов В. О.
Звягільський Ю. Л.
Зубик В. В.
Зубець М. В.
Іваненко В. Г.
Зубов В. С.
Ісаєв Л. О.
Іванюченко Ю. В.
Калюжний В. А.
Калетнік Г. М.
Касянюк О. Р.
Каракай Ю. В.
Кий С. В.
Киричок О. Е.
Кисельов В. О.
Ківалов С. В.
Кінах А. К.
Климець П. А.
Клімов Л. М.
Клюєв С. П.
Ковалєвська Ю. С.
Ковальова Ю. В.
Кожара Л. О.
Козуб О. А.
Колесніченко В. В.
Колоцей Ю. О.
Комар М. С.
Коновалюк В. І.
Корж В. П.
Корж П. П.
Коржев А. Л.
Кузьменко П. П.
Кузьмук О. І.
Кунченко О. П.
Ландик В. І.
Ландік В. І.

Лебедев П. В.
Лещинський О. О.
Лисов І. В.
Литвинов Л. Ф.
Личук В. І.
Літвінов В. Г.
Лук’янов В. В.
Луцький М. Г.
Льовочкіна Ю. В.
Майборода С. Ф.
Макєєнко В. В.
Малишев В. С.
Мальцев В. О.
Маньковський Г. В.
Мельник П. В.
Мельник С. А.
Мирний І. М.
Мироненко М. І.
Мірошніченко Ю. Р.
Момот С. В.
Мороко Ю. М.
Мошак С. М.
Мхітарян Н. М.
Надоша О. В.
Наконечний В. Л.
Нетецька О. А.
Олійник В. М.
Омельянович Д. С.
Орлов А. В.
Павленко В. В.
Павленко Е. І.
Пачесюк С. Н.
Пінчук А. П.
Піскун С. М.
Плотніков О. В.
Плохой І. І.
Полунєєв Ю. В.
Попеску І. В.
Потапов В. І.
Прасолов І. М.
Пригодський А. В.
Притика Д. М.
Прутьєв Е. А.
Пшонка А. В.
Рєва Д. О.
Рибак В. В.
Романюк М. П.
Савченко І. В.
Савчук О. В.
Самойленко Ю. П.
Самофалов Г. Г.
Сандлер Д. М.
Святаш Д. В.
Селіваров А. Б.
Синиця А. М.
Сігал Є. Я.
Скубенко В. П.
Скудар Г. М.
Смітюх Г. Є.
Солошенко М. П.
Солтус П. С.

Стельмашенко В. П.
Степаненко А. А.
Столар В. М.
Стоян О. М.
Сулковський П. Г.
Супруненко О. І.
Сухий Я. М.
Табачник Я. П.
Тедєєв Е. С.
Толстенко В. Л.
Турманов В. І.
Федун О. Л.
Фельдман О. Б.
Хара В. Г.
Харлім В. М.
Хмельницький В. І.
Хомутиннік В. Ю.
Царьов О. А.
Цюрко П. І.
Черноморов О. М.
Чертков Ю. Д.
Чечетов М. В.
Шкіря І. М.
Шенцев Д. О.
Щербань А. В.
Шпенюк Д. Ю.
Янукович В. В.
Янковський М. А.
Яценко А. В.
Ярошук В. І.

“Проти” — 2. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 1. “Відсутні” — 2.

Фракція Блоку “Наша Україна—Народна Самооборона”: Народний Союз “Наша Україна”, Політична партія “Вперед, Україно!”, Народний рух України, Українська Народна Партія, Українська республіканська партія “Собор”, Партія Християнсько-Демократичний Союз, Європейська партія України, Громадянська партія “ПОРА”, Партія захисників Вітчизни

Кількість депутатів: 64.

“За” — 2:

Василенко С. В.
Харовський С. Ю.

“Проти” — 0. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 0. “Відсутні” — 62.

Фракція Комуністичної партії України

Кількість депутатів: 25.

“За” — 25:

Александровська А. О.

Алексєєв І. В.
Бабурін О. В.
Бєвз В. А.
Волинець Є. В.
Гайдаєв Ю. О.
Голуб О. В.
Гордієнко С. В.
Даниленко В. А.
Дем’янчук В. О.
Кілінкаров С. П.
Кравченко М. В.
Лещенко В. О.
Мармазов Є. В.
Матвєєв В. Г.
Матвєєв В. Й.
Найдьонов А. М.
Перестенко М. В.
Самойлик К. С.
Симоненко П. М.
Ткаченко О. М.
Храпов С. А.
Царьков Є. І.
Цибенко П. С.
Шмєльова С. О.

“Проти” — 0. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 0. “Відсутні” — 0.

Фракція “Блок Юлії Тимошенко — “Батьківщина”

Кількість депутатів: 100.

“За” — 0. “Проти” — 0. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 0. “Відсутні” — 100.

Фракція Народної Партії

Кількість депутатів: 20.

“За” — 2:

Гривковський В. О.
Гриневецкий С. Р.

“Проти” — 0. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 0. “Відсутні” — 18.

Група “Реформи заради майбутнього”

Кількість депутатів: 19.

“За” — 6:

Гейман О. А.
Каплієнко В. В.
Крук Ю. Б.
Трайдук М. Ф.
Гацько В. П.
Константинов Є. С.

“Проти” — 0. “Утрималось” — 0. “Не голосувало” — 11. “Відсутні” — 2.

Коментують народні депутати

“Обман під час голосування” Володимир КАПЛІЄНКО, депутатська група “Реформи заради майбутнього”:

— Офіційно заявляю з трибуни парламенту та подав відповідну заяву до його керівництва: я, народний депутат України Володимир Каплієнко, голосував проти законопроекту Ківалова—Колесніченка. Але електронна система показала, нібито я голосував за цей закон, а я за нього в жодному разі не голосував би. Тому вимагаю від парламенту захистити мою депутатську честь і з’ясувати, як могло трапитися таке при встановленні результатів голосування.

“З політичними шахраями домовлятися неможливо” Ярослав КЕНДЗЬОР, фракція НУ-НС:

— Напередодні, в понеділок, було засідання погоджувальної ради парламенту за участю керівників фракцій, зокрема й опозиційних. Начебто досягли якоїсь домовленості. Принаймні нам, депутатам, сьогодні вранці нічого не говорили керівники фракцій, що буде таке нахабне голосування. А ми були готові блокувати трибуну і президію. Але, схоже, з депутатами від Партії регіонів ні про що домовлятися неможна і не варто. Тому опозиції треба було б продовжити блокування роботи парламенту в сесійній залі, яке ми почали 24 травня під час першої спроби ухвалити цей закон.

Звернення до громадськості і до депутатів Верховної Ради України

Голові Верховної Ради України
Володимиру Литвинчу

Ми, члени Громадської ради при Васильківському міському голові занепокоєні спробою депутатської більшості Верховної Ради України змінити мовну ситуацію в нашій державі не на користь українців, а отже, на шкоду всьому українському суспільству. Нагадуємо, що мовне питання виникло не через історичне бажання українців бути двомовними, не через утиски українцями російської мови чи мов інших національних меншин, а через цілеспрямоване викорчовування нашої самобутньої мови впродовж кількох століть перебування України в складі царської Росії та радянської імперії.

Невже ж авторам законопроекту № 9059 народним депутатам Колесніченку і Ківалову невідомо, що українську мову офіційно, в різний спосіб, упродовж кількох століть забороняли десятки разів. Але найбільше вона постраждала в 30-ті роки минулого століття, коли Голодомор, висилки, масові репресії, агресивний атеїзм, руйнування звичних виробничих і людських відносин знищили українську хліборобську еліту, а далі й верхівку національної інтелігенції.

Унаслідок цього геноциду понівчено психологію, філософію, віру, культуру, а головне — сплюндровано неписані норми і правила поведінки, згідно з якими кожне наступне покоління будувало своє життя на досвіді своїх батьків, дідів і прадідів. Таким чином, знищено систему передачі життєвої мудрості від попередніх поколінь наступним. Загибель ще близько 8 млн українців під час Другої світової війни і швидке наповнення України представниками інших народів Радянського Союзу, зокрема росіянами, — стійкими носіями російської національної ідеї, а особливо російської мови, яка для них є святою, невідворотно змінювало національну неповторність знесилених бездержавності українців, особливо сходу і півдня України, аж до втрати ними рідної мови. На час проголошення незалежності нашої країни принаймні 30 % нащадків великої української родини втратило відчуття належності до українства. Цей результат вражає, якщо врахувати, що розквіт мовного переродження українців припадає на період, коли російська національна меншина складала не більше 15 % від усього населення України. Що ж то за братерські стосунки були між двома народами, якщо українці раптом так беззастережно “полюбили” мову іншого народу, що відцуралися рідної? Як могло статися, що мова значно меншої за кількістю національної групи запанувала над великим українським народом на його власній землі? А сталося це внаслідок страшного цивілізаційного потрясіння. Напевно ніхто (особливо росіяни) не сумнівається, що втрата народом мови як базового складника його національної сутності якраз і є кричущим фактом такого не-

щастя. Власне, і без доказів зрозуміло, що втрата мови не зміцнює, а спустошує народ. Адже мова будь-якого народу — осердя його культури. А без утвердження і розквіту національної культури неможливий розвиток конкурентоспроможної економіки. Важко, наприклад, уявити, щоб угорці, поляки чи росіяни могли бути самодостатніми державними народами без національних культур, а тим більше без національних мов.

Ці та інші обставини від початку проголошення незалежності України просто волають про необхідність повернення в лоно українства зросійщених українців, а не про їхнє остаточне виродження, що і передбачає законопроект україноненависників.

Сподіваємося, що свідомі громадяни російського походження, носії російської ідеї, не підтримують цей божевільний задум. Бо той, хто цінить власну неповторність, ніколи не руйнуватиме мову знекровленого геноцидом народу.

Тож усім, хто необачно підтримує ідею офіційної двомовності українців, варто знати, що мовне питання довгострокове, драматичне і криваве. Необхідно усвідомити, що мовне питання не можна вирішувати за фактом співвідношення носіїв української та російської мов.

Тому кожен, хто живе в нашій країні і хоче добра собі та своїм дітям і онукам, повинен допомогти Україні стати повноцінною соборною державою, наповненою українським змістом. Іти іншим шляхом неприпустимо. За наявного низького рівня загальної і політичної культури дві мови — це два різні світи, подвійні стандарти, поділ суспільства на “наших” і “не наших”, це сепаратизм, чергова трагедія.

За таких обставин кожен, хто не втратив здатність осмислювати і співчувати, повинен у скорботі схилити голову перед пам’яттю мільйонів закатованих українців і застерегти себе від того, щоб не стати співучасником чергового великого злочину.

Цього не станеться, якщо нащадки козацького роду вивільняться зі шкіри “роздвоєного хохла” і усвідомлять, що вони — українці, а не “українці”.

Зусилля громадсько-політичного активу нашої країни варто спрямувати на відродження української нації через відродження її культури та мови, без чого успішний розвиток суспільства і держави неможливий.

Нагадуємо всім, що автором української незалежності є саме Українська нація, яка складає близько 80 % від усього населення. Пам’ять про тих, хто виборював цю незалежність у різні періоди нашої історії, має бути охоронною грамотою про право українців бути господарями на своїй землі.

Тож ми вимагаємо зняти законопроект №9059 з розгляду Верховною Радою України.

А. Т. МАРУЩАК,

голова Громадської ради при Васильківському міському голові

Фото Олександра Литвиненка

Заява Севастопольського міського об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка

Севастопольське міське об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, розглянувши законопроект “Про основи державної мовної політики”, який розробили народні депутати фракції Партії регіонів Вадим Колесніченко і Сергій Ківалов, та враховуючи севастопольські реалії життя українців, заявляє, що він спрямований винятково на порушення Конституції України, мовних прав українців, остаточного витіснення української мови з ужитку в усіх сферах публічного життя, про це свідчить ситуація в Криму, де регіональними проголосили російську, українську і кримськотатарську мови, а насильно впроваджується лише одна — російська.

За останні два роки діяльності Президента України Віктора Януковича і уряду Азарова у Севастополі ліквідували єдину українську школу-інтернат, заморозили будівництво української школи-колегіуму, розпочате ще за часів президентства Леоніда Кучми, ліквідували український статус культурно-інформаційного центру, не видали жодної українськомовної книги. Українські та інші патріотичні організації Севастополя повністю відсторонені від засобів масової інформації Севастополя, де домінують російськомовні партії і рухи, переважно опозиційні до української державності. У Севастополі лише російська громада “має право на свою історію і свій язик”, а все, пов’язане з історією України, з боротьбою нашого народу за визволення з колоніальних пут, піддається обструкції і цькуванню. У той же час, коли українські громадські організації Севастополя животіють на власні кошти, на розвиток російської мови, культури і ЗМІ з бюджету міста виділено мільйон гривень українських платників податків! Тож яка мова в Україні вимагає захисту і парламентської підтримки?

Севастопольський досвід нищення української мови й українського духу у флотській столиці України севастопольський народний депутат від Партії регіонів Вадим Колесніченко намагається перенести на всю Україну.

Севастопольське об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка заявляє, що в разі ухвалення і втілення в життя цього законопроекту ще більшого масштабу набудуть порушення мовних прав українців не лише у Севастополі і в Криму, а й по всій державі, може розпочатися процес федералізації країни, виникне серйозна загроза цілісності держави, чого так добиваються окремі політики і в Україні, і за її межами. Підтримувати подібні законотворчі проекти на українській землі можуть лише колоністи, іноземні осадники та люті вороги незалежності Українського народу.

Севастопольське об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка закликає українців-народних депутатів України, всі здорові сили українського парламенту, не допустити ухвалення колоніального для України законопроекту, заявляє, що він суперечить національним інтересам України і кожного українця, загрожує громадянському миру і спокою в нашому спільному домі — Україні.

Заявляємо, що у випадку подальшого переслідування українського слова в Україні українці Севастополя під проводом “Просвіти” вийдуть на акції непокори.

Геть колоніальні руки від української мови!

Ухвалено одноголосно на зборах Севастопольського об’єднання ВУТ “Просвіта” 30 травня 2012 року.

Перший заступник голови об’єднання
Мирослав МАМЧАК

30. 05. 2012 р.

Президенту України
Віктору Януковичу

Відкритий лист

Пане Президенте!

Правління Хмельницького міського об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка просить Вас втрутитися в ситуацію, що знову провокує розбрат у нашому суспільстві.

Проект Закону “Про засади державної мовної політики” за № 9073 — пряма загроза НЕ-України в Україні.

Ви — гарант Конституції України, і саме Ви найпершим повинні захистити її статтю 10.

Те, що подано Колесніченком — Ківаловим до Верховної Ради, знищить державну мову — один із головних символів держави, яку Ви очолюєте. Який же тоді сенс цього законопроекту, якщо сьогодні захисту вимагає лише державна українська мова?!

А ті, хто перед виборами ведуть антиукраїнські атаки, роблять, найперше, Вам велику ведежду послугу.

Пане Президенте, і всі НЕ-народні депутати України: ми не проти російської, татарської, німецької мов, мов інших етносів. Ми — за українську! Нашу рідну, державну, українську мову!

Дякуємо Вам, пане Президенте, за розуміння!

Слава Україні! Слава державній українській мові!

За дорученням правління
Хмельницького міського об’єднання ВУТ “Просвіта”
Зоя ДІДЕНКО,
голова правління

Студенти НМАУ за українську мову!

Євген БУКЕТ

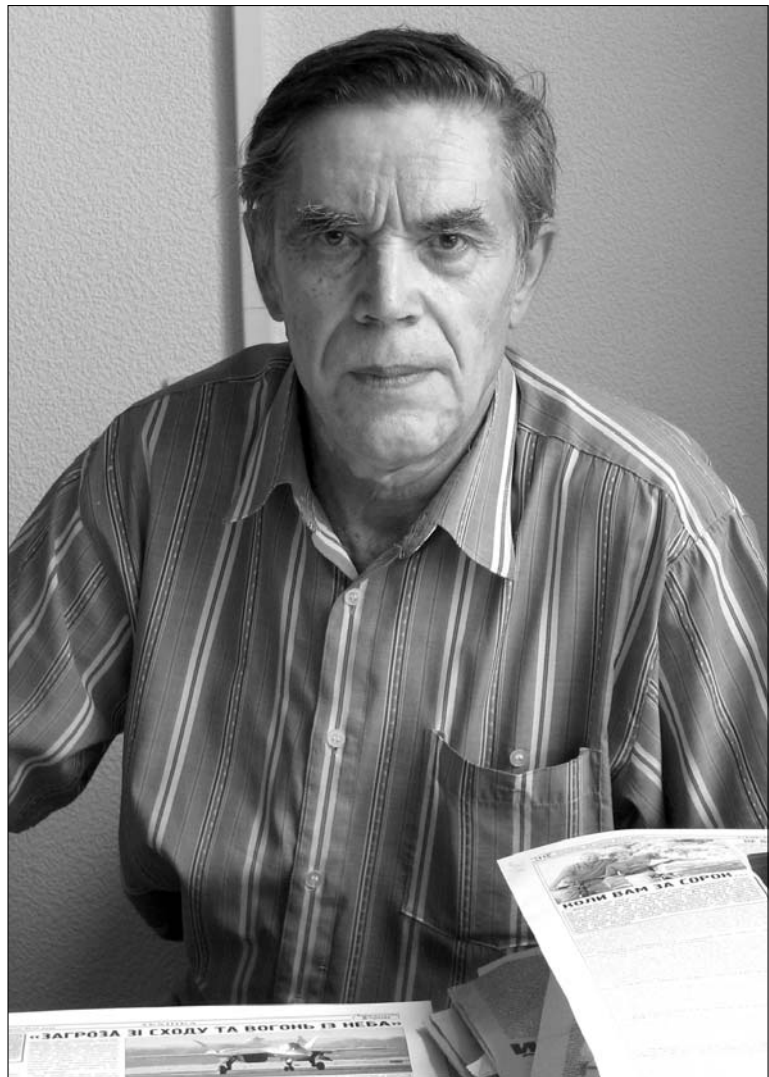
Студенти Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського просять ректора Володимира Рожка вжити заходів, аби викладання тут велося українською мовою, а також оновлювалася навчальна література. Студенти посилаються на ст.10 Конституції України та відповідне рішення Конституційного Суду від 14 грудня 1999 року.

У процесі збору підписів активісти з’ясували, що більше лекцій українською мовою читають студентам кафедри народних інструментів, натомість на кафедрі струнно-смичкових інструментів майже всі лекції російськомовні. 11 травня ініціативна група передала звернення ректору. Підписи під документом поставили 114 студентів.

Студенти починають усвідомлювати, що російськомовні лекції позбавляють їх можливості опановувати українськомовну термінологію, літературний і науковий стиль спілкування рідною мовою, і, цілком логічно, відстоюють свої права на здобуття знань. Російськомовні викладачі скаржаться, що переклад лекцій українською мовою — доволі складне інтелектуальне завдання. Але, мабуть, не складніше, ніж написання кандидатської дисертації. Хочеться вірити, що керівництво ВНЗ дослухається до своїх студентів і ухвалить позитивне рішення щодо мовного питання.

Петро Шеребийніс: «Я плекаю золоту насінину, здатну проломити могильну плиту»

Володимир КОСКІН,
фото автора

— *Петре Мойсейовичу, хай ка-
мертоном нашої розмови будуть
такі Ваші слова:*

*Стою серед усіх
калінокровних родичів моїх.*

*Одних — уже немає,
інших — ще немає.*

А я живу.

Єднаю небо і траву.

“Хто ви, прапрадіди?” —

гукаю.

*“Хто ви?” — і повертається
луна.*

І тайну Лета поглинає...

*Поета творить власна біогра-
фія, рідні небо й земля, люди довко-
ла. Тож які віхи-події та люди спо-
нукали Вас піти поетичною сте-
жиною, що “в небо завертає”?*

— Моя поезія — моє життя. Це моя чорнява подільська зем-
ля, без якої неможливо уявити
планету. Це мій давній хлібороб-
ський рід, без якого неможливо
уявити людство. Мало сказати,
що я люблю свою землю. Я при-
ріс до неї серцем і кров'ю. Мало
сказати, що я люблю свій козаць-
кий рід, живу його нескінченною
роботящою долею, дихаю жив-
лющою гордістю за нього.

Мій дідусь Феодосій Данило-
вич Шеребийніс був простим се-
лянином, але дуже любив книж-
ки. Постійно шукав, де можна
щось прочитати про Максима
Шеребийноса-Кривоноса. Дід зу-
мів порахувати, що за триста ро-
ків після Максима (а це лише
кілька поколінь) іншої родової
лінії Шеребийносів не було. І
справді, це підтверджує недавно
опублікований “Реєстр Війська
Запорозького”. Отже, ми — пря-
мі нащадки легендарного козаць-
кого полковника, побратима і
сподвижника гетьмана Хмель-
ницького.

Та й вишнева наша Слобода
Шаргородська — історичне село,

яке досі зберігає рештки мурова-
ного турецького стовпа. Колись
він був символом Оттоманської
імперії. А тепер стоїть, як німий
свідок нашої непокори. Ось тут я
вирослав, тут надихався героїч-
ною історією і волошковим сло-
вом рідного Поділля.

Сам не знаю, як і чому почав
писати. Це якась небесна таєм-
ниця. Правду кажуть: письмен-
ником треба народитися. І тут ні-
якої містики немає. Це я до того,
що сузір'я, астрологічні чинники
все-таки впливають. Коли мене
вперше показали мамі, сусідка по
палаті, циганка-породилля зразу
виголнула: “О, молодичко, цей
чорнявий хлопець буде робити
книжки!” Мама затулила мене від
зизого ока і злякано сказала:
“Скаменій, циганко! Ми бідні
люди...” Але ж такі наворожила
чорноока. Як у воду дивилася.

Ким тільки не бачив себе я в
дитинстві: і художником, і льот-
чиком. А ось до слова тягнувся
підсвідомо. Перші ритмічні ряд-
ки виринали в уяві, коли я ще не
вмів тримати перо. Це були якісь
мимовільні перегуки з музикою
Шевченкового слова. А найпер-
ший вірш написав в одинадцять
років. Зробив, так би мовити, пе-
респів улюбленої дитячої казки
про Козу-дерезу.

Життя змусило мене вчитися
на агронома. І я вступив до Шар-
городського сільськогосподар-
ського технікуму. Тато радів, коли
я приносив диктанти і перекази з
червоними п'ятірками. Хтозна,
видно, вже тоді світило мені сло-
во. До речі, технікум наш містив-
ся у колишній духовній бурсі, де
навчалися Степан Руданський і
Михайло Коцюбинський. І це
теж могло вплинути на вибір
шляху. До того ж у технікумі ого-
лосили літературний конкурс. На
ньому я одержав першу премію:
книжку Гоголя з написом, печат-
кою і небачене тогочасне диво —

Є люди, від чиєї присутності стосунки, атмосфера й вода стають чистішими, а ґрунт — чорноземнішим. І це незалежно від того, що хтось про них навіть не чув. Ці люди існують і невидимо впливають на якість наших душ і нашого життя. Без них усе потонуло б у демонській чорноті зла.

Серед таких — поет Петро Шеребийніс, який цілком міг би бути прообразом Маленького Принца французького Антуана де Сент-Екзюпері. Він досі дитинно романтичний, щирий, делікатний, скромний, совісний — “людина без шкіри”. Та його безпосередність-наївність пронизана такою мудрістю-прозорливістю, що просто острах бере, — він вражає розуміє, де ми перебуваємо, куди йдемо і чого можемо досягти.

Так, Петро Шеребийніс — поет-лірик за своєю глибинною сутністю, усе життя відда-
ний Поезії, його неможливо уявити перебіжчиком в інші жанри, скажімо, у романи чи ме-
муари (утім, він — автор п'єси, та й у ній добра половина — поезія), щодня вигострює по-
етичні рядки, фанатично удосконалює написане (скажімо, збірка “Пшеничний годин-
ник”, за яку Петро Шеребийніс отримав Шевченківську премію, досі набуває іншої якос-
ті і вигляду, бо немає меж удосконаленню), і при тому його серце відкрите всім трагіч-
ним перебіжкам в Україні й світі. Він не просто констатує, він шукає рішення і лікує сло-
вом усіх тих, хто здатний нині читати поезію.

Петро Шеребийніс там, де вирує красне слово і мистецтво — на презентаціях книжок,
на відкриттях літературних виставок, на заходах міжнародного конкурсу української мо-
ви імені Петра Яцика, в журі літературних конкурсів...

Характерними є захоплення поета — класична музика та авіація.

Ми вітаємо пана Петра з Днем народження — 75-річчям! Бажаємо здоров'я і поетич-
ного натхнення!

піпеткову авторучку. Тато з не-
прихованою гордістю довго роз-
глядав мої відзнаки і нарешті за-
мислено мовив: “А може, ти бу-
деш цим... письменником...”

До “писателя” було ще дале-
ко. А ось читачем я справді наро-
дився. Першою моєю книжкою
виявився чи не єдиний у селі ді-
дівський “Кобзар”. Його дотепер
зберігаю як найдорожчу родинну
реліквію. Старенький, із присох-
лими грудочками вічного нашого
чорнозему, він стоїть на почесно-
му місці поряд із “Кобзарями”
багатьох наступних поколінь. А
ще була в нас тоді поруділа від ча-
су стара літературна хрестоматія.
Незрозуміле це словечко звучало
в душі, як музика. Як щось небес-
но-земне, знадливо-загадкове:
хрест і мати... Часто перед не-
письменними тітоньками я жа-
лсливим голосом вчитував
Шевченкову “Катерину”. А по-
тім під чадливою газовою лам-
пою до пізньої ночі поринав у не-
піддатливе словесне мереживо
Франкової повісті “Борислав
сміється”. І мимовільно це зача-
рування назавжди осяяло моє
життя, мою долю. Не дивно, що
вже у зрілі роки я з олівцем у ру-
ках прочитав усі п'ятдесят томів
із безмежної спадщини великого
Івана Франка. Хтось може запе-
речити, але як на мене, — пись-
менник починається з читача. А
втім — письменник починається
з маминої пісні. І цього вже ніхто
не зможе заперечити.

Ось на початку я сказав, що
поезія — це моє життя. Я не скар-
жуся на свою долю, хоча доля не
шадилася мені. Не надивились ми
на тата-фронтовика, не намили-
вались ним. Тато захищав народ-
не добро і загинув як солдат від
бандитської руки. Серед лютої
повоєнної зими біг я простоволо-
сий нескінченним засніженим
полем, через яке на промерзлих
довгих саях везли мого суворо-
го, молодого тата з незвично бі-
лим, осяяним світланковими сні-
гами обличчям. Біг я до мами і не
знав, як їй про все сказати, як за-
хистити її від неймовірної, не-
сподіваної звістки. Та мама все
побачила у моїх скрижаних від

болі очей, зойкнула і спіткну-
лась у глибокому застї перед на-
шими кленовими ворітьми...

Що й казати, багато пережив
я у своєму житті. І коли було не-
вимовно тяжко, завжди рятував-
ся думкою: Господи, яке щастя,
що в мене є ще поезія! Моя жар-
птиця, яку нелегко упіймати...

— *І знову зверніться до Ваших
віршів.*

...Та що зі мною? Де я?

Куди мій шлях проліг?

Ступає тїнь Антея

босоніж по ріллі.

*Або: “Мене тривожать поїзди
// і видива пророчи...”*

*Отже, де Ви нині, де всі ми?
Які видива пророчи Вас триво-
жать, я маю на увазі соціальний,
політичний підтекст сьогодення
України і того, де вона може опи-
нитися.*

— Де я нині? У безповітряно-
му просторі. Не вистачає кисню.
Нічим дихати. Таке відчуття, що
світ навколо тебе — величезна
космічна барокамера, з якої по-
волі викачують останні краплини
неосяжної, невидимої субстанції
життя. І ти задихаєшся. І в нутро
твое вривається зі свистом жаж-
лива, убивча порожнеча. І серце,
легені, все єство наливаються бо-
лем, закипають отруєною кро-
в'ю. Страшно? Жорстоко? Не-
справедливо? Що ж, я готовий по-
чути інші метафоричні визначен-
ня нашого сьогодення.

Не хочу розписуватися за всіх.
Не хочу бути пророком. Пророків
без мене вистачає. Один бачить у
своєй розпаленій уяві привиди
громадянської війни, другий —
криваві майдани і навіть гайда-
маччину, а третій узагалі нічого
не бачить. Попелище. Вигоріла
земля. Марсіанська пустеля... Це
ж треба так не вірити у життєдай-
ні сили нашого народу, щоб отаке
городити! Тільки й чуєш: ми при-
речені, Україна гине... Та не буде
цього ніколи! А кисневий голодо-
мор, який ми зараз переживаємо,
— це реалізм не тільки владно-
го, а й, сказати б, інформаційно-
го терору. Ось простежте хоча б
тиждень за телевізійними прог-
рамами. Із чого, як правило, по-
чинаються останні вісті? Може, із

приємних новин державного чи
світового значення? Та де там!
Убивства, каліцтва, катастрофи.
Понівечені тіла. Кров, кров!..
Якийсь тотальний мазохізм.
Якесь фатальне самокатування. А
“ненав'язлива”, нескінченна
реклама і самореклама. А залізо-
бетонна ніби-музика скрізь і всю-
ди, на кожному кроці...

Невже так важко на держав-
ному рівні поставити все з голови
на ноги? Та досить одного дзвінка
президента, щоб ця заброньована
машина реверсом закрутилася в
іншому напрямку. Але ж не мож-
на. Ринкова демократія. Нехай
задохнеться півнароду, аби лиш
догодити цьому ненажерливому
віртуальному фантому. Та що ж
це за демократія, яка душить лю-
дину кисневою подушкою!

Нічого. Здужаємо. Пережили
“комунізьми”, переживемо й
квазідемократію. І немає потреби
ворожити, де може опинитися
Україна. Вона опиниться там, де
треба. Де вона стояла і стоятиме
вічно.

— *Ви написали:*

“Розривали зелені байраки,

розтоптали червоні суніці.

Засліпили наївні ромашки

вулканічним окропом смоли.

По насінню, корінню, пагінню

прокотились вогнем і металом,

по живому сипнули асфальтом

і пройшлися нещадним котком.

Не померла під пресом гарячим

лиш одна золота насінина —

і зухвалим колінцем росточка

проломила могильну плиту...”

*Коли говорити прозою, то що
може проломити могильну плиту
над всіма нами, над Україною?*

— А навіщо говорити прозою,
коли говорить поезія? У нашому
суспільстві нагромадилося стіль-
ки зла і злості, що, здається, при-
мирити нас може тільки поетич-
не слово. Поезія — це доброта.
Злої поезії не буває. Але це, так
би мовити, професійна само-
впевненість, літературний ма-
ксималізм. Не забуваймо про Віру,
про Біблейські істини. Біблія —
це ж пісня пісень, це поезія в по-
езії. І якщо вже зайшла мова про
духовне, сакральне, то не можу
обійти мовчанням те, що довело-

ся почути цього спекотного в усіх виявах літа від московського Патріарха. Як вірний із дитинства мирянин, я поважаю і шаную усіх патріархів. І Патріарха Кирила також. Але як громадянин вільної, незалежної держави, маю право на власну думку щодо сказаного найвищою духовною особою іншої країни на моїй рідній землі.

То що ж ми чуємо у себе вдома від Його Святості? А хоча б висловлені у блискучому поетичному стилі риторичні запитання, “во имя чего” висаджувались у повітря наші святині. Гайгай, та хіба ж не відомо, хто і “во имя чего” вершив цю сатанинську роботу? Але нам утовкмачують, ніби призиваючи всіх наших бід була якась міфічна інтелігенція. Чи не та це інтелігенція, що лежить у безіменних могилах на Соловках, на Колімі, на всіх безмежних просторах засніженого Сибіру і скрижанілого Заполярного кола?

Нікого не пощадили святіші уста. Добре дісталось і животатим слугам проклятушого “золотого тельца”. Жалюгідний вигляд мали київські, одеські, дніпропетровські удільні князюки-олігархи, коли суворий Патріарх метав гнівні громи на бідолашні їхні голови. Мовляв, лиховісний цей “телець” є найбільшою загрозою для “нашого народа” і всього цивілізованого світу. Істинно так! Ось тільки... солодкаве оте “нашого народа” вимовлялося якось так підозріло “собирабельно”. Ну що тут сказати? Ми вже, хвала Богу, звільнилися від задушних “братських” обіймів. Ми вже самі — народ. Ми — держава. У нас є свій — Київський Патріархат, є свій Патріарх Філарет. І навіть коли московські ієрархи настійно дають зрозуміти, нібито нашої Церкви не існує, ніхто не сумнівається, що ми були, є і завжди будемо на своїй Богом дарованій землі.

Можна було б саме тут сказати “Амінь!” Та не покидає тривога: а справді — що врятує Україну? Двох думок тут немає. Наша Україна стане повноцінною державою лиш тоді, коли ми матимемо єдину Помісну Українську Православну Церкву. Тільки Віра врятує Україну. І ми воскресемо. Як золота насінина, що здатна прорости між каменями.

— **Якби Вам дали можливість видати два президентські укази, про що вони були б?**

— Перший указ: “Про державну службу контролю за функціонуванням і розвитком державної мови і мов національних меншин України”. І другий: “Про державну підтримку українського книговидавництва” із такими підпунктами:

— Звільнити від податків на додану вартість і прибуток видавців і поліграфістів, які випускають українські книжки.

— Зняти з видавців української книжки всі митні та інші платежі за імпортом сучасного обладнання і нових поліграфічних технологій.

Можливо, ці проекти занадто “поетичні”. Воно й не дивно. Поети в Україні президентами не бувають.

Редакція “Слова Просвіти” щиро і з любов’ю вітає Петра Перебийноса з ювілеєм! Завжди раді бачити Вас на шпальтах газети.

...Випускаючи друком цю книжку, маємо на меті, в першу чергу, запобігти, бодай у деякій мірі, тому браку доцільної лектури про Шевченка та його творчість, який спричинено знищенням на наших землях українських приватних і громадських бібліотек під час воєнних дій та внаслідок змін влади. Служимо радо нашою книжкою також тим, на яких покладено обов’язок промовити в часі Академії на честь нашого Поета про значення для нас Його життя і творчості на даному відтинку нашої історії...

...І ось, у цей трагічний час приниження і чекань, у момент, коли загадку “бути чи не бути” українському народові і українській державі, от-от вирішилося б “не бути”, в українському літературному доріжку з’явилася несподівано книжка “КОБЗАР”, написана Тарасом Шевченком. Це був 1840 рік...

...Душа українська, що досі мала завдання — лише служити покірним козаком до розваги і реготу владних, під впливом поезії Шевченка почала випробовуватися; покірні досі раби почали відважно признаватися, що неволя — не до їх смаку, що вони вроджені для вільного існування і що про таке існування тільки і мріють...

Ми сьогодні звикли до гучніших протестів, до брязкотливих гасел, але в ті часи і в тих умовах так говорити було найдоцільніше, так говорити — уже було великою відвагою. Ніхто до Шевченка не зважився крапнути на серця і сумління своїх і чужих розпаленим самоцвітом нашої історії, ніхто не поставив питання душі нашого народу нашою мовою в такій поважній площині. Це не були веселенькі витребеньки панської козачка, це були акорди суму, суму глибокого, але й буревісного водночас...

...Україна, український народ домагалися усією своєю долею, щоб нарешті прийшов хтось у ту “останню тяжку мінуту”, щоб узяв за рамена придушену до землі надію, підвів її і так нею струснув, щоб розлетілися віками ковані окови, щоб розчирнулися галапаси з її тіла — чужі і свої, щоб вона засяла, як найдорожчий самоцвіт у короні людства.

І Шевченко виконав це домагання. Виконав його так, що рік появи його першої книжки, рік 1840, і в нашій сприйнятті, і в

Шевченкова ера — триває!

У своєму “Заповіті” Великий Кобзар просив, аби його поховали, “де Дніпро і кручі”, щоб він із тих далеких засвітів бачив і чув, “як реве ревучий”. Так і сталося, й Чернеча гора неподалік Канева, де поет мріяв збудувати хату, стала Тарасовою. Чомусь колишня радянська влада, фальшиво прикриваючись Шевченковим іменем, забороняла вшановувати його в ці дні...

Нещодавно з ініціативи дубенських просвітян зійшлися та з’їхалися шанувальники Його Таланту до Тарасового джерела біля села Підлужжя, де знову звучали небайдужі слова про те, ким є він і сьогодні для нас.

70 років тому в Дубні видавництво “Лад” подарувало читачам “Шевченкову еру” Авеніра Коломийця. Так у нашому краї започаткувалося українське книговидавництво. Нещодавно цей вибуховий твір перевидали у далекій Австралії сини А. К. Коломийця — священик о. Ждан і юрист п. Тарас, за що удостоєні звання лауреатів Дубенської міжнародної літературно-мистецької премії імені свого батька, офіційне вручення якої відбудеться під час велелюдного віча на майдані Незалежності 24 серпня ц. р. Пропонуємо читачам кілька уривків із книжки. Правопис оригіналу зберігаємо. Воїстину пересвідчуємося: Шевченкова ера — триває! Не забуваймо, що це тиражувалося 1942 року, тобто за німецько-фашистської окупації. А видання, виявляється, і антигітлерівське, і антисталінське... Українське!..

сприйнятті наших друзів і ворогів залишився як дата безсумнівного перелому нашої історії, дата започаткування нової ери в нашій долі і в наших змаганнях...

...Кайданами цілого тіла не закриєш. Заборонами, холодними казематами не вб’єш тепла живого тіла. І це тепло, цей жар починає бити щораз сильніше з Шевченкової творчості. Офіційно накинена “Малоросія” починає бліднути й злякано зникати під тягарем змісту відважно киненої Шевченком “України”. Богдан, офіційно проголошений другим і добродієм російської справи, знаходить у Шевченка оцінку вже із погляду інтересів України і, одержуючи належне за заслуги, одержує і за недогляди та помилки. Уже він і “нерозумний”, і “п’яний”...

...Воля України потрібна не лише Україні! В ім’я чого це все наказує чи показує Шевченко? В ім’я того, щоб Україна зібралася, врешті, з силою, встала, сама настиглася своєю правдою в своїй хаті і іншим допомогла розв’язати з-над себе тьму неволі...

...Ідея Шевченкової ери — це ідея слушної боротьби за волю і проти поневолення. У цій була суть правди Шевченкового слова, у цій — потуга його вдару по заборіханий, накинений системі поділу націй на пануючі і закріпачені. Благань Шевченко не признавав. Він вірив тільки в удар сили з силою і у перемогу того, хто за собою чує більше слухності.

*“Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає.
За вас сила, за вас воля
І правда святая!”.*

У цьому чотирирядку — вся основа філософії Шевченкової творчості та провідна ідея Шевченкової ери: хто бореться за волю, за слушне діло бореться, — той переможе!..

...Знає Шевченко ще й інший ворожий маневр розкладу української національної одиниці — це пачкування ворогом в українське середовище ідеологічно-політичних концепцій і програм, чужих природі цього середовища...

Інший гатунок наших земляків піддається чужій заразі з-за манії створити якусь нечувану

концепцію... Коли їх питають здивовані тверезі: “Добре, брате, що ж ти таке?”, вони безсоромно і безкритично відповідають “Я не знаю, — нехай чужинець скаже!” (“Послання”). І далі вже ніщо не стоїть на перешкоді таким людям, щоб механічно повторювати на українському ґрунті те, що десь за границею на кпини чи на трагедію нашу продукує чужинець...

Зводиться все, врешті, до того, що чужинець спочатку колонізує нашу душу, а потім і нашу Січ, щоб на ній “картопельки” засадити...

...Всі вороги України програють боротьбу з Шевченком. Цар програв... Програла і ті Шевченкові товариші пера, які заздрили йому, його популярності і славі... Нічим іншим, як так само боротьбою проти Шевченка, треба назвати намагання московсько-жидівських комуністів — цих вірних спадкоємців царської україножерської політики — зробити з Шевченка ідеолога класової революції, речника безхребетної “сталінської дружби народів”...

Ні, Шевченко дуже і дуже виразно визначив права української нації на українській землі і дуже голосно з’ясував вікове безправ’я на цій землі, накидуване нам чи то москалями, чи поляками, чи іншими сусідами і підсусідами...

Суть у тім, що боротьбу з Шевченком, з якого приводу її б не зачинили, отже й боротьбу з ідеєю Шевченкової ери, систематично й невідклично програють усі вороги Шевченка, всі вороги нашого відродження. Вони програють цю боротьбу навіть тоді, коли на якийсь час їм вдається опанувати позиції, окричати нас знищеними і назовні виглядати переможцями...

...Наша нація — незнищима. Фізичне, видиме придушення нації — це не є її знищенням... Не раз були нищені матеріальні і збройні сили нашого народу, були відірвані від рідної землі і загнані в непривітну чужину найкращі наші борці, а проте народ як цілість не переставав мислити себе окремою нацією, не вирікався своєї традиції, не заломлювався під горем втрат близьких людей, не переставав і не перестає бути гордим із своєї культури і твердо вірить, що день остаточного знесення всякого закріпа-

чення — неминучий, надійде, бо не може не надійти. Бо ми — народ, що маємо Шевченка...

...Не загинемо! Хай несуться над Україною буревії, хай кривавляться люто наші лани і шляхи українські, хай палають пожежі, і руїни безнастанно хай ще припадають нам в уділі — нам, господарям від Бога і від історії найпрекраснішої і найбагатішої країни, ми не загинемо!.. З пролітої крові родяться нові загої борців, ще відважніших, ще більш упевнених у своїй перемозі...

Усе, що спрямоване на нашу загладу, всупереч сподіванням ворогів сприяє нашому зростанню. Перейняті глибокою упевненістю, що можемо сказати світові багато гарного і правдивого, всупереч бажанням ворогів — не згинаємося, не мовкнемо, а ще голосніше добиваємося права голосу.

Викреслювані з усіх мап світу, вирисовуємося на них щораз яскравішою плямою, і всупереч намаганням ворогів ніяка фарба, що замазує мапи, нас не бере. Розділювані всіма випробуваннями способами розділювання, єднаємося щораз тісніше, щораз швидше добираємося до себе руки, що хотіли б нас порозсувати чи посварити, хапаємо за ці руки і б’ємо по них, засоромлюючи ворогів і тих “друзів”, що гірші від ворогів...

...Якщо нас безнастанно обкрадували і обкрадують сусіди з усіх боків, а ми далі витворюємо на місце втраченого ще більші вартості і не тільки не цураємося руїн, а ще більш до них прив’язуємося, то це робимо за заповітом Шевченка: “Свою Україну любіть...”.

...Хочете збагнути суть загарбницької політики сильнішого сусіда та передбачити її наслідки, — відкрийте “Кавказ”. Вас огірчило поступовання продажного земляка, що вислугується на шкоду вам перед вашим ворогом, — пригадайте “Сон” і вірте, що так само ці запроданці не переможуть вас, як не перемогли Шевченка...

*Авенір Коломисць,
м. Дубно, 1942 рік*

Підготував
Микола ПШЕНИЧНИЙ

Петро АНТОНЕНКО

Трохи історії й статистики

Чемпіонат світу і Європи з найпопулярнішої на планеті гри — футболу відбувається раз на чотири роки. У високосні роки — європейська першість, у проміжках між ними — світова.

Отже, після здобуття Україною незалежності відбулося 10 таких турнірів, по 5 чемпіонатів світу і Європи. Україна виступала лише на одному з них.

На чемпіонат потрапити не просто, існує відбір, виняток лише для господарів турнірів. Останнім часом коло учасників турнірів розширюється, нині в чемпіонатах світу беруть участь 32 команди, Європи — 16. Але ж під егідою Всесвітньої федерації футболу (ФІФА) близько 200 країн, Унії європейських футбольних асоціацій (УЄФА) — близько 50. Тож учасників турнірів визначають попередні відбірні турніри.

На чемпіонат Європи 1992 року Україна просто не могла потрапити, бо відбір до нього почався за 2 роки до цього, коли ми ще були у складі СРСР. А ось на ЧС—1994 потрапити могли б. Але світова футбольна спільнота надто повільно визнавала Україну, і ФІФА ухвалила доволі дискримінаційне рішення — допустити до відбору ЧС—1994 від колишнього СРСР лише Росію як “ правонаступницю” Союзу.

У відборі до всіх наступних 8-ми турнірів Україна вже брала участь. На жаль, невдало. І пробилося лише на чемпіонат світу 2006 року в Німеччині, де виступила успішно, стала однією з 8-ми кращих команд. Головним тренером збірної був Олег Блохін, найвидатніший футболіст в історії українського і радянського футболу. Він же очолює збірну України і на Євро—2012.

Візитівка збірної Польщі на багато вагоміша. На міжнародній арені збірні країни ще з міжвоєнних часів. Польща — учасниця 7-ми чемпіонатів світу, починаючи з третього, з 1938 року. Найвищі досягнення (і це був злет польського футболу) — треті місця і бронзові медалі на чемпіонатах світу 1974 і 1982 років. З 1924 року збірні країни бере участь в Олімпійських іграх. Польща — чемпіон Олімпіади 1972 року і срібний призер 1976-го.

Тож порівнювати важко. Хоч видатних спортсменів в Україні завжди вистачало. Але ось ще один прояв нашої бездержавності: надто довго ми жили, грали під чужими прапорами. Пригадати хоча б чемпіонат світу 1986 року. В складі збірної СРСР з 11-ти футболістів на поле виходили 9—10 динамівців Києва. А ще ж за збірну успішно виступали гравці з “Дніпра” (Дніпропетровськ), “Шахтаря” (Донецьк).

Два господарі турніру

Рішення провести чемпіонат Європи 2012 року в Україні і Польщі УЄФА ухвалила п’ять років тому, 2007-го. Чемпіонати не завжди відбуваються у країнах — грандах футболу. Останнім часом вибір диктують і наміри активніше розвивати цю гру в не дуже футбольних регіонах. Отож ЧС—2002 року ФІФА вперше провела в Азії, позаторішній світовий чемпіонат — уперше в Африці, в ПАР. Для більшого охоплення

Національний стадіон Варшави

Польський вектор ЄВРО

країн грою №1 почали практику проведення турнірів у двох країнах. ЧС—2002 провели в Японії й Південній Кореї, ЄВРО—2008 — у Австрії і Швейцарії. І ось Україна—Польща.

Поза сумнівом, те рішення УЄФА мало й політичний підтекст. 2007-й — це час президентства Віктора Ющенка, при якому ми й отримали право на ЄВРО. Це президентство однозначно асоціювалося у світі з європейським вектором розвитку України. Ще свіжа була в пам’яті європейської спільноти й наша Помаранчева революція, цей порух до демократичного розвитку. Польща ж — не просто наш сусід, це країна, близька нам мовою, ментальністю, врешті, спільною, бодай і непростю, історією. Польща стала нашим головним провідником на шляху до європейського співтовариства. А вона на той час уже 8 років була членом НАТО (з 1999-го) і 3 роки членом Євросоюзу (з 2004-го).

Тому залучення України, спільно з Польщею, до проведення ЄВРО мало цілком очевидні мотиви. Та й усередині України це на пряму пов’язувалося з європейським вектором розвитку, розглядалося як реальний шанс, можливість показати себе Європі, наблизитися до неї в політичному плані. Так гадалося. Як станеться — побачимо.

Польсько-європейська готовність

Польща на третину менша від України за територією і населенням. Водночас потужніша в економічному плані. І ВВП, і бюджет держави тут значно вищі. А членство в Євросоюзі тільки підкреслило різницю в підході й підготовці двох країн до ЄВРО. Вступивши до ЄС, Польща отримала від Європи величезні кошти. Фінансова допомога, кредити, гранти європейських фондів давно вже впливають в економіку Польщі, розвиток соціальної сфери — освіти, науки, комунального господарства. Велика підтримка й у підготовці до ЄВРО. Загалом ідеться про сотні мільярдів євро, власних польських коштів і зарубіжних, вкладених у турнір. В Україну ж очікувані інвестори не побігли, не розширилися і Євросоюз. Не дуже відгукнувся і наш український біз-

нес, хоч вітчизняні олігархи вже прорвалися в когорту європейських багатіїв, давно потіснивши польських. Отож весь тягар підготовки до чемпіонату було покладено на нашу державу, на її більш ніж скромний бюджет.

Мабуть, по завершенні ЄВРО в Україні доведеться таки розбиратися, що і як витраталося з державної кишені на підготовку чемпіонату. Таку ініціативу вже висунула опозиція. Зокрема лідер партії УДАР Віталій Кличко, діючий чемпіон світу, який безумовно, розуміється на спорті, запропонував з’ясувати, чому спорудження і реконструкція наших стадіонів коштували майже втричі дорожче, ніж польських.

Футбольно-політичний бойкот

Останні тижні європейська спільнота була переповнена ідеями і закликами бойкоту української частини ЄВРО—2012. Причини — згорання демократії в країні, політичні репресії, з конкретним посиленням на головних політ’язнів. Форми бойкоту пропонувалися різні, починаючи від повного перенесення української частини чемпіонату в іншу країну (для цього навіть пропонували відкласти турнір на рік). М’якша форма бойкоту — заяви про демонстративний неприїзд на турнір в Україну президентів і прем’єрів країн, команди яких гратимуть у нас. Але не вдаватися до бойкоту закликала Європу навіть українська опозиція.

У Польщі теж нема однозначності щодо цього. До повного бойкоту турніру і перенесення його з України закликав лідер опозиції Ярослав Качинський, глава партії “Право і Справедливість”, экс-прем’єр-міністр країни. Радикальні поляки Україну вважають надто залежною від Кремля, звідси й тінь на ЄВРО.

Утім, польське керівництво не поділяє такої ідеї. Президент Броніслав Коморовський заявив, що Україна має проводити чемпіонат. Але водночас дуже рішуче й критично висловився щодо політичного ув’язнення Юлії Тимошенко, з яким у Європі на пряму пов’язують ідею бойкоту. Не варто забувати, що Польща однозначно підтримала Помаранчеву революцію, одним із лідерів якої була Ю. Тимошенко, доволі по-

пулярна в Польщі. Проти бойкоту виступив і прем’єр Дональд Туск. Та й громадська думка країни, в переважній більшості, за спільне з Україною проведення чемпіонату.

Ще деякі штрихи польського ЄВРО. Сліпе жеребкування звело в одну групу турніру команди Польщі і Росії. Отже, бути цьому матчеві, і якраз у Польщі. Про “симпатії” поляків до Росії відомо давно, хоч спорт є спорт. Збірна Росії обрала у Варшаві готель “Брістоль”, один із найшикарніших у столиці, в самому центрі міста, поруч із Президентським палацом. А на сусідньому будинку встановлена дошка в пам’ять загиблих під Смоленськом 2010 р. президента Качинського і польської еліти. І біля дошки поляки проводять, часто й всупереч бажанню міської влади, мітинги і поминання покійних. А винними в їхній загибелі називають росіян. Тому польська влада попросила збірну Росії змінити місце поселення, аби запобігти можливим ексцесам.

Другий сигнал надійшов від польської влади на адресу російських уболівальників. Країна, яка рішуче покінчила з тоталітарним минулим, нагадала росіянам, що в Польщі заборонено комуністичну й іншу тоталітарну символіку. Так що за розмахування прапорами із зіркою, серпом і молотом можна потрапити під кримінал. Словом, від політичних пристрастей навряд чи кудись сховаєшся.

Без нездорового азарту

У період підготовки до ЄВРО я не раз був у Польщі, бачив ситуацію зсередини. І порівняння не на нашу користь. Головне враження — підготовка до чемпіонату там проходила спокійно, планово. Якщо й були якісь непорозуміння, то їх не можна порівняти зі скандалами й викриттями, які супроводжували підготовку чемпіонату в нас.

Узяти дві столиці — Київ і Варшаву. Я не помітив у Варшаві якогось будівельно-ламального буму, дивних обгородок із посиленням на ЄВРО. А скільки таких “довколочемпіонатних” скандалів спалахнуло у нашій столиці! Нищення пам’яток історії та культури, про що писала наша га-

зета, часто прикривалося підготовкою до ЄВРО. Досить згадати, як руйнували один з історичних пагорбів міста, мовляв, тут буде якась “зона” для ЄВРО. Так звана “реконструкція”, насправді ж нищення і “дерибан” Андріївського узвозу теж значною мірою “прикривалися” єврочемпіонатом.

У серпні минулого року я побачив повністю відновлений центральний стадіон Варшави, на якому 8 червня відбудеться відкриття ЄВРО—2012, матч Польща—Греція. Добре пам’ятаю його з попередніх приїздів у Варшаву. Він уже давно не діяв як спортивний об’єкт. Тут був найбільший базар Європи, який розрісся і на величезну довколишню територію. З ухваленням рішення про ЄВРО в Польщі всі ці торгові джунглі миттю вичистили, і почалося, по суті, спорудження нового стадіону на місці старого. А пригадаймо затяжну київську епопею зі знесенням хмарочоса просто перед входом на Національний Олімпійський стадіон, де пройде фінал ЄВРО!

Або недавній скандал із цінами в українських готелях для туристів ЄВРО, вищими, ніж у Римі, Парижі чи Лондоні. Прагнення хапуг від готельного бізнесу нажитися на чемпіонаті розлютило навіть коректного президента УЄФА Мішеля Платіні, який зробив дуже різку заяву. Тож багато уболівальників відреагували адекватно: житимуть у Польщі, а на матчі їздитимуть сюди.

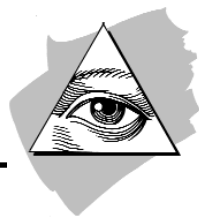
До речі, так зробили й деякі футбольні збірні, а це великі делегації. Навіть виступаючи за календарем чемпіонату в Україні, селяться в Польщі.

Парі з ректором

Загалом же у Польщі футбол люблять надзвичайно. У цьому я вкотре переконався, відвідавши прикордонний Перемишль. Місто, звичайно, не є однією з футбольних столиць країни, але подих ЄВРО відчувається у всьому — на сторінках преси, книжкових розкладах, у сувенірній продукції. Тут поселиться чимало уболівальників, які їздитимуть в Україну на матчі. Неподаляк від університету завершено реконструкцію чудового стадіону.

Ректор Перемишльського університету доктор Ян Драус — футбольний уболівальник із великим стажем. Ми поговорили з ним про славні часи польського футболу, згадали знаменитих і у нас колись футболістів Польщі, таких як Збігнев Бонек, Іжегош Лято, Влодзімеж Любанські, Казімеж Дейна. Але щодо нинішньої збірної Польщі пан ректор був налаштований доволі критично. Навіть запропонував мені парі, заявивши, що збірна Польщі програє всі три матчі відбірного турніру в групі, притому доволі не сильній (Польща, Росія, Греція, Чехія). Я не погодився, сказавши, що не можуть поляки все програти, не звівши бодай один матч внічию чи й вигравши. Ми побилися об заклад. А пан ректор побажав успіхів збірній України в її значно важчій групі (Англія, Франція, Швеція).

Що ж, політично-бізнесові пристрасті нехай відійдуть на другий план. А починається свято європейського спорту, яке ми проводимо разом із сусідами-поляками.

Уляна ВОЛІКОВСЬКА,
Наталія АНТОНЮК

Стартує “Євро—2012”. Хтось із полегшенням залишає на цей метушливий період столицю, згадуючи незлим тихим словом “прекрасні” дороги до Євро і думаючи про “перемоги Євро”, тобто набиті кишені у вищих ешелонах влади. Де-хто з українців (учасники акції “Ласкаво просимо! Welcome to Ukraine” у мережі Фейсбук) запрошують європейських фанатів до своєї затишної оселі (ціни ж бо на житло космічні). Ось тітоньки, які пропонують оренду скромних квартир біля станції метро “Вокзальна”, говорять, що під час проведення “Євро” їхні ціни стартуватимуть від 100—150 доларів. Зауважимо, що звична ціна однокімнатної квартири на добу становить 40 доларів.

Ми вирішили подивитися, наскільки Київ готовий до “Євро—2012”. Тож уявімо, що ми іноземні туристи...

Щоб зробити Київ зручною європейською столицею, влада завчасно подбала про розміщення інформаційних табличок із зазначенням необхідних інфраструктурних об’єктів. Їхній зміст можна второпати лише після детального вивчення спеціальних брошур, які видаватимуть туристам. Такі “інформаційні ребуси” є лише в центрі міста, на околицях Києва жодних інформаційних покажчиків немає, бо вважають, що іноземні гості перебуватимуть лише в центрі столиці.

Також до “Євро—2012” на перехрестях Києва встановлено дорожні знаки та інформаційні вказівники із зазначенням найменувань вулиць українською та англійською мовами. Деякі з них містять елементарні граматичні помилки. Наприклад, замість англ. “street” — українське “vul”, у деяких назвах пропущено літери або неправильно закінчення слів.

Віднедавна в Київському мет-

Welcome to Ukraine!!!

рополітені назви станцій та інформацію оголошують двома мовами — українською та англійською. Як зазначають знавці англійської, деякі з назв станцій звучать інтонаційно неправильно. На станціях підземки ще навесні з’явилися інформаційні табло і схеми англійською мовою.

Біля кіоску преси намагаємося придбати англо-український розмовник. Вибір невеликий. У кожному кіоску (шлях від Олімпійського стадіону до Андріївського узвозу) пропонують одне і те ж — Oleg Talanov. PHRASE-BOOK (видавництво “Арій”) — 22,40 грн. Ще пропонують англо-український словник на 100 тисяч слів!.. Правда, є путівники по Києву, Львову, Криму англійською та німецькою мовами.

Окрема увага — сувеніри. Тут “справжнє розмаїття” і головне — у всьому відчувається “смак” і українське наповнення (окрім жовто-

блакитної кольорової гами футбол-лок фантазія наших виробників не дуже вирізняється цікавинками, які б свідчили — “Україна. Ласкаво просимо!”). Примітивні статуетки, м’ячі, тарілки з дерева, шарфи (29,70 грн — 79,20 грн), значки, чашки, магніти (19,80 грн), наклейки (19, 80)... Головне — всюди рясніють м’ячі і написи “Євро—2012”.

Біля СК “Олімпійський” метушливо.

— Я рік працював на стадіоні. Він європейського рівня. І підготовлений на 100 % до “Євро—2012”. Це один із найкращих стадіонів у Європі”, — зауважив один із будівельників, завершуючи підготовчі роботи.

Фото Уляни Воліковської

До речі, під час реконструкції тут загинуло більше робітників, ніж на будівництві трьох стадіонів у Південній Африці.

Правда, його мали будувати за кошти інвесторів, які б отримали прибутки, але, на жаль, всі витрати покрив державний бюджет. І що маємо в результаті: Україна витратила на “Євро—2012” більше, ніж Англія на Олімпіаду.

Ще один приємний сюрприз для туристів. Після вибухів у Дніпропетровську влада вирішила боротися з терористами радикальним методом. Аби не повторилася ситуація з підкладанням вибухівки в урни для сміття, київська влада просто прибрала їх із вулиць. Тепер замість них на Хрещатику сині пакети, а на вулицях подалі від центру — картонні коробки.

Фото Олександра Литвиненка

За 4,5 години на новенькому Hyundai...

Євген БУКЕТ, фото автора

Харків теж “готується” до Євро. І, вочевидь, на чемпіонат не очікують, як на “манну небесну”, тому й будують для фанів “клітку” в центрі міста. А загалом процес підготовки до футбольної першості в Харкові на мене справив більш приємне враження, ніж у столиці: полатали дірки на дорогах, поштукатурили фасади будинків, змінили висівки на вході до станцій метрополітену, побілили дерева й висадили квіти.

У місті одразу помітно загальну атрибутику чемпіонату: розмальовані автобуси, тролейбуси й маршрутні таксі, а також вказівники з напрямком руху до метро та іншого громадського транспорту в багатолюдних місцях. Не мало в Харкові банерів чемпіонату та його офіційних спонсорів. Подекуди ці рекламні конструкції заступають невідrestавровані об’єкти будівництва, аби ті “очей не муляли”.

Харків зустрічатиме гостей із Голландії, тож місто прикрасять у головний колір цієї команди — помаранчевий. Проте “винахідлива” місцева влада вирішила закомітити й використовує для фарбування огорож і фасадів звичайну руду фарбу для підлоги. Я не побачив в Харкові ексклюзивних путівників для туристів. У продажу в кіосках лише звичайні гіді містом різними мовами, які видає вже багато років ДНВП “Картографія”. Можливо, щось зміниться вже під час проведення футбольної першості.

Спеціально до Євро один із

місцевих олігархів відкрив у Харкові справжню “перлину” модерної архітектури — п’ятизірковий готель “Kharkiv palace”. У стилі будівлі відrestавровано навіть вхід до станції метро “Держпром” і зупинку громадського транспорту. Кошти справді вкладено в розвиток, а не в руйнацію, як на столичному Андріївському узвозі. Тож не дивно, що саме тут розмістилася харківська штаб-квартира УЄФА.

Один із головних центрів євратрибутики в Харкові — залізничний

дай, яким мені пощастило повертатися до Києва. Всі вже чули про диво-потяг, який за 4,5 години долає відстань від Харкова до Києва, має клімат-контроль та безкоштовний Wi-Fi Інтернет. Можу підтвердити: він справді їде чотири години і тридцять хвилин, розвиваючи подекуди швидкість 161 км/год. Але у вагоні трохи парко, а Інтернету поки що немає. Окрім того, у вагоні-ресторані величезні черги за гарячими напоями, оскільки стюарди їх не розносять разом з іншою їжею.

Цікава деталь: незважаючи на те, що квиток на Hyundai майже втричі дорожчий, ніж на звичайний потяг, а провідники називаються стюардами, безкоштовного обіду, чи чаю, як у небі, тут немає. А коли вагоном другого класу рухається обслуговуючий персонал, ніхто інший пройти вже не зможе — надто вузький прохід. У першому класі прохід ширший, туалетів більше, у кожного є персональні навушники, більше місця для багажу і трохи ширше крісло, але, як на мене, такі “зручності” не коштують 185 гривень (саме така різниця у вартості квитків між першим і другим класом). Але в новенькому Hyundai, принаймні поки що, їхати приємно. Автоматичні двері працюють справно, шуму значно менше, ніж у звичайних потягах, висока швидкість зовсім не відчувається.

Цікаво також побачити Харків через рік після чемпіонату Європи з футболу. Чи щось нагадуватиме нам про цю подію світового значення?

вокзал. “Харків вітає тебе”, “Творімо історію разом”, “Харків з гордістю приймає УЄФА Євро 2012” — сповіщають українською і англійською мовами інформаційні плакати на вокзалі. У приміщенні вокзалу є інформаційний монітор, який встановили теж із нагоди Євро, а на привокзальній площі — футбольний м’яч і конструкція з логотипом чемпіонату, що обертається.

А наостанок хочеться розповісти про чи не найбільшу “гордість” чинної влади — електропотяг Hyun-

«Пережити Євро-2012»

Надія КИР’ЯН
Фото автора

Поруч із фан-зоною розташоване наметове містечко, яке організували прихильники Юлії Тимошенко біля Печерського суду на знак протесту проти, як вони вважають, її незаконного арешту. Тут чергують активісти БЮТу вже понад 300 днів. У центрі містечка облаштована сцена, де під час мітингів і зібрань виступають оратори та художні колективи, є великий телеекран, де іноді демонструють фільми політичного спрямування, проводять навчання місцевих партійних лідерів тощо. На стендах інформаційні матеріали, карикатури, які час від часу змінюють. Нерідко тут можна зустріти депутатів Верховної Ради та Київради від БЮТ і інших опозиційних партій, на деяких наметах написи: “Приймальня народного депутата (прізвище)”.

Владі це містечко як більмо на оці, його не раз хотіли знести, але якось притерпілися, звикли. Планували знесення й перед Євро—2012. Розробляли й інший варіант — затулити містечко від іноземців банерами, закрити для перехожих, простіше — приховати. Але нині містечко працює у звичному режимі.

Його комендант Валентин Васильович Юрченко розповів, що для активістів це острівець свободи, символ боротьби за демократію. Тут розповсюджують інформацію про судові справи проти Юлії Тимошенко, реакцію на них українців і представників міжнародної спільноти. Період Євро — таке собі затишшя, адже слухання справ перенесено до закінчення цієї події.

— З боку проїжджої частини, — розповідає Валентин Васильович, — наші лозунги та ви-

Фан-зона нагадує, даруйте, тюремні камери... Днями центр міста перетвориться на пивницю.

Також ми відвідали Тимчасовий табір для вболівальників із Королівства Швеція на період проведення в Києві фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу. Труханів острів, де мають поселитися шведи, навіть за кілька днів до офіційного відкриття турніру неприбраний і необлаштований для життя.

— Табір розрахований на 6,5 тисяч осіб, уже закритий продаж і затверджені звіти з резервації (буде продано 42 тисячі ночей, у середньому — це 3000 людей у день). Буде повний комплекс додаткових послуг, починаючи з екскурсійних турів, прогулянок на теплоходах, на велосипедах, продаж сувенірної продукції. Шведи самі перевіряють кожну послугу й затверджують її вартість. Доба в містечку коштуватиме від 12 до 25 євро. Перший заїзд — 8 червня, — розповів Денис Руденко, керівник проекту.

Яке враження залишиться у іноземців про Україну? Туристи асоціюватимуть нашу державу не тільки з братами Кличками, Русла-ною та Андрієм Шевченком, а й із зруйнованим Андріївським узвозом, забрудненими вулицями, низькопробним примітивним сервісом, неймовірними цінами на житло та штампованою сувенірною продукцією. Welcome to Ukraine!

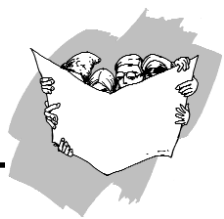
моги залишаються, їх буде видно. У містечку щодня чергують представники київських районних партійних організацій, які володіють англійською й німецькою мовами, відповідають на запитання іноземців. Гості цікавляться, скільки ми тут стоїмо, яка мета, яких результатів очікуємо тощо.

Ми відповідаємо, що вдячні представникам міжнародної спільноти за підтримку, це нам дуже допомагає. Навколо нас гуртується народ України й завдяки цьому ми тиснемо на владу, на президента, відстоюємо наші законні права на мирні зібрання, на свободу слова.

Я думаю, що до виборів Юлію Володимирівну відстояти не вдасться. Наше завдання — запобігти будь-яким фальсифікаціям на виборах, тоді демократи зможуть сформувати більшість у парламенті й вирішати питання з політ’язнями.

Тим часом містечко — один із центрів, де організовують підтримку демократичних акцій. 5 червня, наприклад, тут збирали активістів, які взяли участь у мітингу під Верховною Радою проти ухвалення мовного законопроекту Колесніченка—Ківалова, який, незважаючи на протести, був проголосований.

У Шевченкіані Євгена Безніска — 250 робіт

Євген ЦИМБАЛЮК,
Рівненська обл.

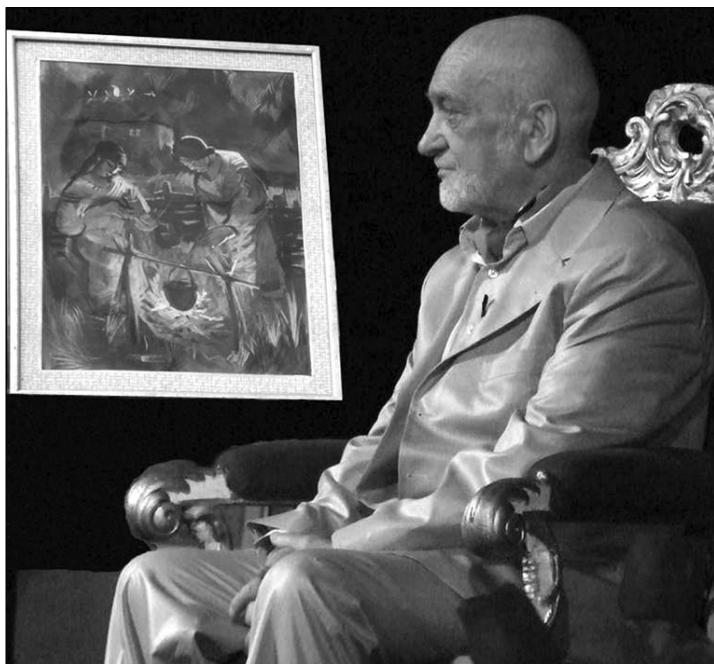
Заслужений художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка Євген Безніско — особлива постать в образотворчій Шевченкіані. І не тільки тому, що у його творчому арсеналі дві з половиною сотні робіт з ілюстративної графіки та живопису, присвячених генієві Кобзаря. Його роботи — філософське і світоглядне проникнення у творчу спадщину Тараса Шевченка.

Особливу увагу Євген Безніско приділив творам “Сон”, “Мені тринадцятий минало”, “Заповіт”, “Варнак”, “Катерина”, “Марія”, “Великий льох”, “Титарівна”, “Садок вишневий”, “Нічого крашого немає”, “Дурні та горді ми люди”, ілюстрації з яких об’єднані у художню концепцію “Та не однаково мені...”

Частина цього доробку стала основою для виставки у Рівненській мистецькій галереї “Арт-фортеця” і зацікавила багатьох шанувальників мистецтва. Більше того, її резонанс у культурно-мистецькому середовищі міста надихнув творчу групу галереї

на ще один творчий проект — проведення конференційної арт-фортеці “Шевченкіана Євгена Безніска у контексті української духовності”. У рамках цього заходу своїми роздумами й напрацюваннями поділилися дослідниця творчості Кобзаря Тетяна Мазур, мистецтвознавець, художник Микола Бендюк, заслужений артист України Олексій Заворотній.

Євген Безніско щодо своєї Шевченкіани зазначив: “У мене виникло бажання розкрити тематику кожного твору Тараса Шевченка по-своєму. Читаючи його твори, я уявляю переживання цієї людини, намагаюся дивитися на все так, як би ди-

вився Шевченко. Але водночас це не просто уява, а велика наука для сучасників у пізнанні людського покликання”.

Як нищили пам’ять

Іван ГУЛЕЙ,
м. Тернопіль

Я дуже задоволений статтями, які друкує газета. Наприклад, у “Слові Просвіти” (ч. 12 за 2012 р.) прочитав допис Павла Подобеда “Знайти хорунжого”. У ньому йдеться про бій 28 серпня 1920 року поблизу села Комарівка на Дністрі. Тоді там поранили хорунжого Тихона Хилука. Козаки перенесли його через Дністер до міста Нижнів (тепер село Тлумацького району Івано-Франківської області). 29 серпня 1920 року хорунжий помер. Поховали його на міському греко-католицькому цвинтарі. За советів усі військові поховання на тому цвинтарі розорали. Серед них і могила Хилука. Так знищували нашу історичну пам’ять.

Пам’яті й пам’яток не стало. Ніхто ні в Комарівці, ні в Нижнєві не знає про серпневі бої армії УНР на Дністрі з більшовицькими військами. Батьки, ті, що знали про це, боялися переповідати дітям про такі події. Тепер нове покоління українців навчається у школах Комарівки, Нижнева, там працюють і вчителі історії. Дуже важливою може стати для патріотичного виховання діточок оця розповідь “Знайти хорунжого”, та, на жаль, вчителі у Комарівці не передплачують “СП”.

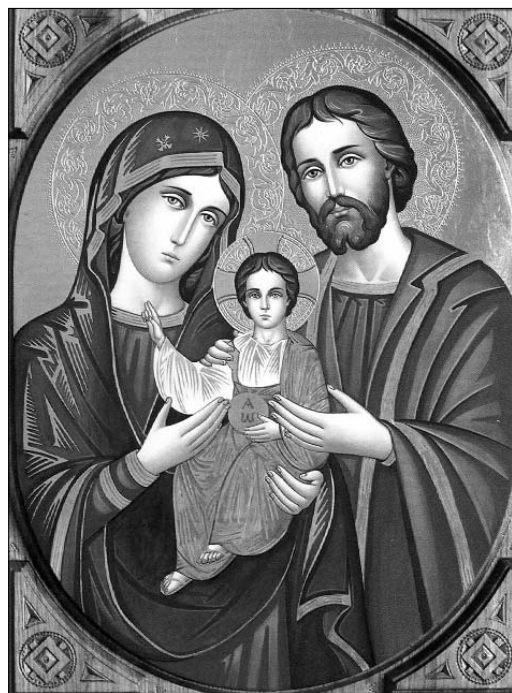
Я 29 років викладав історію у школі в селі Гончарівці, що за 4 км від Комарівки. Учителів Комарівської школи добре знаю. 2010 року в тернопільському видавництві “Воля” надруковано книжку “Монастирища у боротьбі за незалежність України”, великого формату, обсягом 574 сторінки. В ній описано події визвольних змагань у селах Монастириського району. На сторінках 337—341 — події в Комарівці. Історичну пам’ять у тому селі загублено, заглушено, заборонено. Як і скрізь Автори “Монастирища...” — учитель історії з м. Монастирищ Петро Козубський і я. Тяжко нам доводилося при зборі матеріалів до цієї книжки. Але і він дає малий результат навіть тепер, коли книжка побачила світ. Підросло молоде покоління, абсолютного ізольоване від свого історичного минулого.

Я присвятив себе краєзнавчим пошукам, які можуть ще комусь допомогти, тому вирішив спиратися на Вашу газету. Підготував публікацію “Мое відкриття Софії Русової”. Мої враження від її “Щоденника”, про який чомусь ніхто з тих авторів, що писали про неї, і не згадав, а це надзвичайно важливий документ.

Зберігаю статтю “Просвітiani Дрогобича” (“Слово Просвіти”, ч. 39, 2010 р.) про нашого галицького письменника Тимофія Бордуляка і його внука Тимофія. Бордуляк від 1890-го до 1893 року був священником у селі Заставця теперішнього Монастириського району Тернопільської області, там написав деякі твори. Живучи у Монастириськах і дізнавшись про це, 1995 року я відвідав те село і зайшов до вчителя Миколи Павловича Новицького, 1914 р. н., тоді вже пенсіонера-краєзнавця, з яким я листувався. Він показав мені хату, в якій мешкав цей священник-письменник, і те місце, де була колись стара церква, в якій служив панотець. Більше нічого не знав. Очевидно, пам’ять про отця довгий час була під забороною. Система випалювання історичної пам’яті, як і у випадку з хорунжим Тихоном Хилуком, діяла безвідмовно. І все ж, щось збереглося. У селі Великий Ходачків, у якому Тимофій Бордуляк прожив багато років, є його музей.

Ось так і сходяться несподівано життєві дороги Софії Русової з Чернівщини і Тимофія Бордуляка з Галичини. Вони самовіддано любили український народ. Коли я вчився у Кам’янці-Подільському, про Русову мовчали. Чи знали наші педагоги щось про неї — невідомо. Може, хтось і знав, та боявся про це говорити. Не згадували й Івана Огієнка (митрополита Іларіона), ректора Кам’янець-Подільського педагогічного університету. Софія Русова, Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська ходила вулицями Кам’янця. Вони зустрічалися, спілкувалися, діяли разом. Чому ж про них забули на довгі десятиліття?

Про сучасні ікони стилю Відродження

о. Віталій КЛОС

Після відновлення Незалежності України почали бурхливо розвиватися храмове будівництво та іконопис (оскільки жодний православний храм не може бути без іконостаса) й монументальне настінне малярство у храмах. Тому після 70-ти років офіційного безбожництва, яке було в СРСР за радянської влади, виникла потреба у кваліфікованих архітекторах храмового будівництва та майстрах церковного малярства, насамперед в іконописцях. Звісно, без участі у підготовці таких спеціалістів вищих мистецьких навчальних закладів, художніх училищ нашвидкуруч вирішити цю проблему було б неможливо. На щастя, з Божої волі, дві Академії мистецтв, у Києві та Львові, ще в 90-х роках ХХ століття відкрили кафедри сакрального мистецтва, очолювані професорами-художниками, які вірять у Бога і мали досвід іконописців: у Києві — професор Микола Стороженко, у Львові — професор Роман Васирик. За 10—15 років ці кафедри підготували десятки молодих іконописців, які розмальовують храми й іконостаси в традиційних мистецьких стилях, властивих минулому українському сакральному мистецтву: від стилю Київської Русі (так званого візантинізму) до бароко і класицизму в їхніх українських варіантах.

Про одного з таких молодих іконописців, вихованців професора Романа Васи-

Дмитро Степовик. Новий ренесанс: Ікони Андрія Дем’янука. — Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2012. 368 с., 189 іл.

лика зі Львівської академії мистецтв, Андрія Дем’янука, написав монографію відомий дослідник сакрального мистецтва, професор КПБА, який уже 20-й рік викладає курси “Історія християнського мистецтва” та “Методика науково-богословської роботи” в нашій Академії Дмитро Власович Степовик. Специфіка досліджень ікон цього автора полягає в тому, що він приділяє особливу увагу стилістиці ікон, оскільки саме стилі тісно пов’язані з богословськими основами ікон — зі Священним Писанням, Священним Переданням, з історією Вселенської Церкви, з догматикою, церковними канонами. Через колір, композицію, трактування часу й простору в іконі й інші нібито “формальні” особливості ікон художники завжди виражали складну символіку, підкреслювали суттєві моменти змісту й духовності ікони.

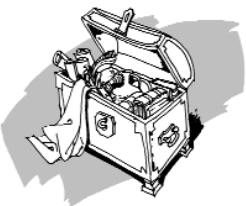
Львів’янин Андрій Дем’янука обрав стильовим ключем для створюваних ним ікон український варіант ренесансного стилю, який розвивався й розквітав в Україні в XVI та в першій половині XVII століть, коли були створені чудові іконостаси (про них захоплено писав сирійський архidiaкон Павло Алепський у своїх щоденниках під час поїздки Україною в середині XVII століття), розмальовані сторінки рукописних книг, наприклад, Пересопницьке Євангеліє. Особливості українського варіанта ренесансного стилю в іконописі полягають в ясності палітри, щедруму використанні позолоти, рослинних мотивах на орнаментах, а особливо в академічно правильних зображеннях ликів і постатей святих людей. Ще одна особливість — дотримання гармонії та законів симетрії в композиції ікон. Усе це є на іконах пензля Андрія Дем’янука, намальованих на дошках, чудово вирізьблених в українській класичній традиції його батьком, професійним різьбярем із вищою академічною освітою Левком Івановичем Дем’януком.

Професор Дмитро Степовик характеризує новоренесансний стиль ікон Андрія Дем’янука саме у зв’язку з давньою українською традицією. Він детально студіює ікони Господа Ісуса Христа, пресвятої Богородиці, апостолів, пророків, празникові ікони, а також численні ікони святих Вселенської Церкви, зокрема Української:

Володимира, Ольги, Антонія, Феодосія, Бориса, Гліба; витончено і натхненно зобразив митець популярних в Україні святих Східної Церкви Миколая Чудотворця, Дмитрія Солунського, Юрія Змієборця (Георгія Переможця), Філарета Милостивого (до речі, оригінал небесного покровителя, подарований на 80-річчя Святійшому Патріархові Філарету; ікона перебуває в особистому зібранні владика), першомученика архidiaкона Стефана та інших.

Книгу легко читати, хоч це суто наукова праця — з додатками, примітками, бібліографією. Професор Степовик перед виходом у світ цієї праці написав і видав п’ять книг із давнього і нового іконопису, а раніше — низку солідних праць із давньої гравюри. У нього вироблений і відшліфований метод дослідження священного мистецтва Церкви, тому його книги дуже популярні. Передмова до книги про Андрія Дем’янука “Українська ікона — унікальність, що розвивається на основі мистецьких стилів”. Далі такі розділи: “Чи може бути ікона ренесансного стилю?”; “Молитва і праця”; “Дослідження різьби іконостасів”; “Пластика і малярство: Стильова суголосність”; “Схід і Захід: Спільні духовні й естетичні цінності”; “Проти ікон “криворуких і кривоносих”; “Найпрекрасніший серед синів Людських”; “Чесніша від херувимів”; “Матір світла”; “З Риму до Бердичева — чудова історія однієї чудотворної ікони”; “Марія постійно допомагає нам”; “Ніжність і Знамення”; “Від біблійних пророків до святих угодників”. Назва післямови: “Новий вимір давнього мистецького стилю”. Як бачимо, уся розмова триває навколо стилю, але за цим ми бачимо чітку позицію висококваліфікованого мистецтвознавця і богослова (професор Степовик має три докторські ступені з філософії, мистецтвознавства, богослів’я) і великий досвід студій священного мистецтва Церкви.

Книга прекрасно видана. Коліророзподіл ікон найточніше відповідає оригіналу, усі ікони репродуковані на крейдяному папері високої якості. Палітурка книги — двох кольорів: пурпурового і коричневого, назва тиснена золотом. Тож видавці разом з автором книги професором Дмитром Степовиком подарували українським християнам книгу, гідну великого і славного мистецтва ікони.

Олександр НАЙДЕН,
доктор мистецтвознавства

Княгиня й Барбі: національний символ і породження глобалізації

Усе почалося з того серпневого дня 1968 року, коли ми, я і моя дружина Людмила Семенівна Орлова, побачили першу ляльку з хрестом на обличчі. Це було у селі Думанці на річці Тясмин поблизу Черкас. Вразив саме хрест, набраний із різнокольорових ниток — червоної, білої, зеленої, жовтої, переплєтених так, що посередині утворювався чотирикутник.

Згодом, вивчаючи цю та подібні ляльки, ми відкрили, що хрест і вузлова внутрішня будова є типовими ознаками народних ляльок цілого регіону Середньої Наддніпрянини. Отже, з давніх часів у цьому регіоні існувала певна лялькова культура. Основний її образний тип — вузлова лялька з хрестом на обличчі або з “пустим” обличчям, але обов’язково вузлова.

Нині в нашій колекції кілька десятків традиційних вузлових ляльок, створених у 1960—1970-ті роки у селах поблизу Черкас, Чигирин, Канева, Золотоноші, Драбова, Обухова по річках Рось, Золотоношка, Супій. Ляльки виготовляли безпосередньо для дитини (автентичні) або за нашим проханням — “зробіть таку саму ляльку, яку робите для онуки, яку колись робили для вас”. Усім нашим бабусям-лялькаркам нині виповнилося б 100, 110, а то й 120 років. Їхні ляльки зберігаються лише у нас, але неодноразово репродуковані й описані у статтях і книгах. Нині Ганна Руденко (1908 р. н.) з села Думанці або Катерина Ляшко (1910 р. н.) з села Хрещатик були б здивовані й приголомшені, якби побачили, що образний тип ляльки, який вони зберегли й донесли і яку робили їм ще їхні бабусі, сьогодні у великій кількості виготовляють по всій Україні. Його демонструють на численних виставках, ярмарках, днях міст, різних фольклорних святах. Ще більше їх здивувала б нині поширена назва цієї ляльки — “мотанка”. Вислів “крутити ляльку” основний у лексиконі цих і всіх інших ляльок, а назва у всіх ляльок одна — Княгиня. Навіть мати з немовлям — Княгиня, і молодиця в очіпнику — Княгиня. Отже, називатимемо їх Княгинями.

Проте Княгиня не тільки назва або тип ляльки, це — певний образ, символ, поширенню якого сприяли наші публікації у періодиці 1970—1990 років і вихід у світ книг “Українська народна іграшка. Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості” (1999) і “Українська народна лялька” (2007).

Між тим в останні роки, паралельно зі зростанням суспільного інтересу до Княгині, в Інтернеті з’являються численні судження, витлумачення, практичні поради щодо способів виготовлення, різні домисли міфічного характеру стосовно цієї ляльки, які звужують її образні функції, нерідко, спекулюючи на популярності, наділяють її надуманими шаманськими властивостями. Розбіжності поглядів на Княгиню щодо її образу і функцій в Інтернеті і в наших (написаних із допомогою дружини) книгах стали причиною звернення до нас численних майстрів і шанувальників традиційної ляльки.

Останнім листом, який, як кажуть, спонукав взятися за перо, став лист зі Львова від педагога-психолога, автора багатьох ляльок Олени Богданівни Тарасенко. Наводжу окремі, найсуттєвіші для подальшої розмови, фрагменти цього листа.

“Не так давно я насмілилася не лише створювати ляльки, а й потроху навчати інших — запросили провести майстер-клас. Я

Вузлова лялька-“княгиня” Катерини Ляшко

вирішила, що варто, перш ніж навчати людей створювати ляльки, трохи розповісти про їхню історію і особливості. Щоб підготуватися, звернулася до Вашої книги і за звичкою до Інтернету. Оглядала різноманітні статті і дедалі більше помічала розбіжності.

1. Щодо термінів. Сьогодні про вузлову ляльку майже ніхто не знає. Усі знають лише про **мотанку**. Так називають і традиційну вузлову ляльку, і з хрестом замість обличчя, і з пустим обличчям, і ляльку з ниток. Мало хто замислюється, що весь цей ажітаж розпочався з вузлових ляльок, віднайдених Вами та Вашою дружиною у 70-х рр.

2. Про походження. Мотанка (надалі вживатиму саме цю назву) веде свою історію від Трипільської культури. Цитата “Першовідкривачем трипільської ляльки-мотанки можна назвати Вікентія Хвойку, який 1893 року вперше відкрив залишки давньої цивілізації біля селища Трипіль”. Я знайшла фото та малюнки фігурок, знайдених на розкопках, проте явної схожості з тими вузловими ляльками, які дійшли до наших часів, не побачила.

Будь-яка лялька веде свою історію ще від палеоліту, від антропоморфних жіночих зображень, так званих “палеолітичних Венер”. Дуже схоже на звичайну спекуляцію на двох модних темах — лялька-мотанка та Трипільська культура.

3. Лялька-мотанка — не оберіг. У Вашій книзі жодна з описаних українських ляльок не фігурує як оберіг.

Отже, той, хто стверджує, що мотанка — традиційний український оберіг, просто лукавить?

Причому особливо на цьому наголошують ті, хто створює ляльок масово і на продаж.

4. Про символику. Хрест замість обличчя у ляльки — то солярний символ (тут ще Даждбога приплели — це, мовляв, його знак) скрутка в основі голови-сварга (безкінечник).

5. Про особливості мотання. Сьогодні Інтернетом “блукає” безліч “рецептів”, як створити ляльку — сумнівний оберіг.

У листі ще багато запитань і коментарів, але ті, що наведені, здаються основними. Щоправда, на них частково відповіла сама авторка листа, проте і мої міркування тут не зайві.

Одразу ж зазначу: я за те, щоб традиційні ляльки, вправно і чесно зроблені, вигідно продавалися. Також зазначу, що не вважаю себе монополістом щодо витлумачення та інтерпретації образних і функціональних особливостей народної ляльки. Я науковець, який у своїх працях дотримується тільки фактів — історичних, фольклорних, етнографічних. Адже правда, яку містить у собі факт (водночас і артефакт) — найбільш цінний здобуток національної культури. Проте ляльки вивчаю майже 45 років. Після згаданого серпневого дня у Думанцях почалися мандри по селах, знахідки, невдачі, розчарування, безвихідні ситуації, безрезультатні пошуки у фондах десятків краєзнавчих музеїв, праця у бібліотеках, архівах, у фондах Музею іграшки у Загорську (нині Сергеев Посад) під Москвою, куди їздив тричі. Працював і в фондах тодішнього Ленінградського музею етнографії народів СРСР, де побував двічі. Мав безліч зустрічей із людьми, щасливі знахідки, несподівані відкриття, статті у періодиці, нарешті книги, в яких частково все описане. Тому, гадаю, маю право висловити свої міркування щодо ляльки як суперіграшки людства (другою суперіграшкою є м’яч) і антропоморфного образу-символу. Найкраще це зробити шляхом порівняння нашої Княгині з альтернативною американською лялькою Барбі (назва узагальнена).

Остання заповонила весь світ. Втілює образ успіху — фінансового, політичного, технологічного, промислового, дизайнерсько-

го. Років із п’ятнадцяти тому зустрів у журналі (в якому не пам’ятаю) відомості про те, що коли б усі Барбі, що були створені й реалізовані у 1960—1980-х роках покласти одну за одною, то можна було б кілька разів оперезати Земну кулю. Масове машинне виробництво цієї ляльки базується на високотехнологічній основі. Дизайнерський геній створив привабливу, таємничу, але дещо відчужену красуню, яка дістається як нагорода переможцю. Життя її суцільне свято нескінчених фестивалів, раутів, подумів, світських тусовок. На неї працюють кращі кутюр’є і ювеліри. Можна сказати, що Барбі передбачила або навіть спонукала певною мірою виникнення реального жіночого типу, що становить натурально-стилізовану модель лялькового образу-ідеалу. Бути схожою на нього має мріяти кожна жінка цивілізованого світу. Проте така лялька не містить у собі ідеї материнства, не призначена виконувати роль доньки для дівчинки, а є радше подругою, компанйонкою, вчителькою життя. Я за те, щоб українські дівчатка мали у подругах справжніх (не підробних, дешевих) Барбі, вони теж достойні подумів, фестивалів, раутів. Але я й за те, щоб українські дівчатка в душі тримали образ ляльки Княгині, образ, вкорінений в історичне минуле, наповнений духовністю, образ сподівань, очікувань, надій на краще майбутнє.

Заради об’єктивності зазначу, що після опублікування в журналі “Декоративное искусство СССР” (1987 р., тобто 25 років тому) моєї статті “Куклы и люди”, де поряд з українськими Княгинями були описані та репродуковані російські (ярославські й архангельські) ляльки, і, головне, викладені методичні принципи вивчення ляльки (через внутрішню будову), в Росії лялькарство почало розвиватися швидко, інтенсивно. Виникли лялькарські товариства ім. Параскеви П’ятниці, почалася активна виставкова діяльність, зросла армія колекціонерів та ентузіастів народної ляльки, виходять книги, захищають дисертації. В Росії особливо наявне прагнення долучитися до світу предків, протиставити свою традиційну національно-регіональну ляльку чужій спокусливо-привабливій красуні Барбі й стилізованим авторським лялькам. Але в Росії, на відміну від України, нема загальнонаціонального лялькового образу, яким є вузлова лялька Княгиня.

Отже, коротко охарактеризую, що це за образ, чим він відрізняється від образу, втілюваного Барбі, що в нім позитивне, а що — негативне, що у цих двох лялькових типів схоже і протилежне.

1) Барбі — тип ляльки, в якому переважають елементи реально-конкретні, натуральні, типово-стандартні.

Княгиня — тип ляльки, в якому переважають елементи умовно-узагальнені, декоративні.

2) Барбі — породження суто міського середовища, середовища глобальної урбанізації, дітище машинно-технологічних здобутків. Її історичні корені сягають дворянсько-буржуазної культури XVII—XVIII ст.

Княгиня — породження сільського середовища. Хочемо ми цього чи ні, а відправним пунктом української культури, хоч би де вона творилася, є село. Українська наука, мистецтво, культура загалом містять у своїх надрах елементи духовності, морально-етичні принципи, вироблені у сільському культурному просторі. Відтак, лялька Княгиня робиться вручну в домашніх умовах. Не стандарт, а канон визначає риси її образності. Канонічно-традиційні фактори проникають і в історичне, і в доісторичне минуле.

3) Барбі — штампована, тиражована і стандартизована конкретність (проте є колекційні, малотиражовані Барбі ціною понад \$15 тис.).

Княгиня — рукотворна, індивідуальна умовність.

4) Барбі — породження глобалізаційних процесів.

Княгиня, її популярність — результат зростання етнічної самосвідомості, один із чинників захисту і збереження національно-культурних надбань.

5) Барбі — продукт поширеної нині тенденції споживання насолоди, що стало метою і змістом життя багатьох людей в усьому світі.

Княгиня — буттєво-космологічний образ материнства, продовження роду, історичні корені якого сягають часів пізнання світу через аграрно-еротичні парадигми. Проте елемент надії в її образі пов’язаний із фактором ідеалізації минулого, тобто певного скептицизму щодо сучасного. Водночас Княгиня символізує не повернення до первісної природи, а шлях, пройдений Україною від давніх часів, шлях, на якому поки що сподівань було більше, ніж звершень.

Саме ці, означені вище якості Княгині, її образні основи нині потрібні народу, який важко, із зусиллями, вибирається із тенет колоніалізму — фізичного, ідеологічного і духовного. Закладені у Княгині народні духовні й гуманістичні основи підносять її образ до ступеня національного символу.

Проте неможливо передбачити, скільки Княгиня існуватиме у своїй сьогодиншній образній іпостасі.

Тож дякуючи Олені Тарасенко, без листа якої ця стаття не була б написана, ми виступаємо за те, щоб вистражданий народом, загалом оптимістичний образ-символ Княгині був очищений від різноманітних спекуляцій і містифікацій.